Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ. БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 260 (16783) | 1984 оной ноябриин 13, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ БАЯР БАЯСХАЛАН

Агуухэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй нэрэ дээрэ ажалшадһаа, партийна, совет ба нниитын эмхинүүдһээ, предприятинуудай, эмхи зургаануудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай коллективүүдһээ, Совет Армиин болон Флодой сэрэгшэдһээ олон тоото амаршалганууд ороһон байгаа.

Партиин ба арадай эбдэршэгүй нэгэдэлые, манай ороной хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай ба арадай интеллигенциин КПСС-эй ленинскэ хараа шугамые дэмжэдэг байһыень эдэ амаршалганууд гэршэлнэ. Эхэ оронойнгоо түүхэтэ түйлалтануудай түлөө совет хүнүүдэй омогорхол, социалис байгуулалтада шэнэ, бүри үндэр амжалтануудые түйлахын тула шэн зоригтойгоор хүдэлхөөр бэлэн байһаниинь, хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха хүсэл эрмэлзэлынь тэдээн дотор элирхэйлэгдэнэ.

Орон дотор ба уласхоорондын оршомдо партиин ябуулдаг политикые, КПСС-эй Центральна Комитедэй, нүхэр Константин Устинович Черненко түрүүтэй тэрэнэй Политбюрогой совет хүнүүдэй зол жаргалта байдал хангахын аша туһада, бүхы түби дэлхэй дээрэ бата эб найрамдалай түлөө ябуулдаг эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгые дэмжэжэ байһан тухайгаа совет хүнүүд мэдүүлнэ.

Алдарта ойн баярай — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын 40 жэлэй урда тээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэн, шанарай дүнгүүдые һайжаруулһан, харюусалга ба журам шангадхаһан тухайгаа ажалша коллективүүд элидхэнэд.

Эдэ бүгэдэнь хадаа партиин шиидхэбэринүүдые. КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй баталан абаһан Мелиорациин ба газар таряалан хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ удаан болзорой программые, манай Эхэ оронние бүри хүсэтэй ба бүри гоё, манай общественые бүри нягтарангч, манай ажабайдалые удха түгэлдэр ба баян болгохо зорилготой социально-экономическа хүгжэлтын бусад комплексно программануудые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлгын эрхэ нүхэсэл болоно.

КПСС-эй Программын шэнэ редакцилгые һайшааха зэргэтэй ээлжээтэ, XXVII съездэ партиимнай бэлдэжэ байхада, социалис байгуулалтада шэнэ илалтануудые хангаха зорилгоор габшагайгаар ажаллахаар совет хүнүүдэй бэлэн байһаниинь амаршалганууд дотор тэмдэглэгдэнэ.

Социалис оронуудай, коммунис, хүдэлмэришэнэй, революционно-демократическа партинууд болон сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй, правительствануудай хүтэлбэрилэгшэдһээ, гүрэнэй ба нниитын ажал ябуулагшадһаа, гадаадын оронуудай зарим эрхэтэдһээ амаршалганууд баһал ороһон байна.

Совет гүрэнние һайндэрөөрнь амаршалха зуураа, эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй зэмээр хүн түрэлтэндэ тохёолдоһон сэрэгэй аюулые зайсуулха, арадуудай бэеэ даанхай байдалда ба эрхэ сүлөөдэ империализмын хоро хүргэхэ һэдэлгэдэ эсэргүүсэлтэ үзүүлхэ, дэлхэйе ядерна һүйдхэлһөө абарха талаар шэглүүлэгдэһэн совет арадай тэмсэлые нэгэн һаналтайгаар дэмжэдэг байһан тухайгаа манай ханинар онсолон тэмдэглэнэ. Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй болон Совет правительствын хараа шугамые дэмжэдэг байһаниинь, социалис хани харилсаата оронуудай арадуудтай, түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэй хамта уласхоорондын политическэ байдалые һайжаруулхын, түби дэлхэй дээрэ бата найрамдал хангахын тула совет арад боломоор бүхы юумэ хэхэ бэзэ гэжэ этигэжэ байһаниинь амаршалганууд дотор элирхэйлэгдэнэ.

Партийна, совет ба нниитын бүхы эмхинүүдые, предприятинуудай, эмхи зургаануудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай коллективүүдые, Совет Армиин болон Флодой сэрэгшэдые, социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэдые, коммунис хүдэлмэришэнэй, революционно-демократическа партинуудые, правительствануудые, гүрэнэй ба нниитын ажал ябуулагшадые, демократическа эмхинүүдые, мүн тэрэшэлэн гадаадын оронуудай зарим эрхэтэдые Агуухэ Октябриин 67 жэлэй ойтой дашарамдуулан амаршалһанайнь, һайн һайханиие хүсэһэн хүсэлэнгүүдэйнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет | **СССР-эй Верховно Соведэй Президиум** | **СССР-эй Министрнүүдэй Совет**

ЭРХИМ ШАНАРТАЙ ЭД БАРАА ЭЛБЭГ ЕХЭЭР

Совет арад, түрүү бодолтой бүхы хүн түрэлтэн Агуухэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэлэб. Москвада, Кремль соо болоһон баярай суглаан дээрэ манай Эхэ ороной экономическа, социалис болон политическэ хүгжэлтын асари ехэ түйлалтанууд тухай тодоор хөөрэгдэһэн, саашанхи зорилгонууд найруулагдаһан байха юм. Тиихэдэ ажалшадай материальна болон соёлой бодолой хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ, бүхы юумэ хүнэй аша туһада зорюулха гэһэн Коммунис партиин, Совет гүрэнэй эгээл шухала зорилго байгаа, байнашье, байхашье юм гэжэ ушөө дахин батадхагдаһан байна бшуу.

Ушар иимэһээ арадай хэрэглэмжын эд бараа улам ехээр, эрхим шанартайгаар гаргаха асуудалда парти болон правительство үдэр бүриин анхарал хандуулдаг, нилээд хүсэл оролдого гаргадаг гэжэ. Энэ талаар манай республикада һүүлэй жэлнүүдтэ һайшаамаар хубилалтанууд болоһоор байнхай. Хэрбээ 1970 ондо арадай хэрэглэмжын, соёл-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэлэй эд бараан 20 миллион түхэригэй гаргагдаһан һаа, энэ жэлдэ аваар 57 миллион түхэригэй иимэ продукци үйлэдбэрилэгдэжэ, худалдаа наймаанда эльгээгдэһэн байха юм. Харин байша, 1984 ондо 64,2 миллион түхэригэй эд хэрэгсэлнүүдые гаргаха гээд түсэбөөр хараалагдаһан.

Республикымнай промышленна предприятинууд арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха юһэн һарын түсэбые 103,1 процент дүүргэһэн байна. Энэмнай, нёдондо ойрын үеэр хэмжээтэй сасуулхада, 8,9 процентээр ехэ болоо. Тиигэжэ [illegible] мянган дүрбэлжэн метр торгон бүд, 7[illegible] мянган довтор трикотаж хүбсаһан, 203 мянган хэһэг гадар трикотаж хүбсаһан, 2 мянган пар валенка, 8 мянган паар арһан гутал, 474 тонно заһагаар хэгдэһэн эдеэнэй зүйлнүүд, 1684 тонно колбаса, 114 тонно сыр, 1321 тонно гурил, 1769 тонно хилээмэн болон хилээмэнэй зүйлнүүд гэхэ мэтэ продукци гаргагдаһан байха юм.

Хүн зоной хэрэглэмжэ хангаха эд бараа ехээр, һайн шанартай үйлэдбэрилхын тула манай республикын, Нютагай промышленностиин министерствын предприятинууд ехэ оролдолго хэшээл гаргадаг гэжэ. Бүхыдөө тус министерство продукци худалдаха юһэн һарын түсэбөө 101,5 процент дүүргэһэн байха юм. Энэ талаар Хяагтын эрээлгэ-нэхэлгын фабрика, Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдые гаргадаг завод, Сүхын арһанай завод гэхэ мэтэ предприятинууд дүүргэжэ үрэ дүнгүүдые туйлаһан байха юм. Тиигэжэ трикотаж хүбсаһан, [illegible] болон бусад эд хэрэгсэлнүүд ехээр гаргагдана. Эрхим шанартай продукци гаргаха түсэбөө Кировэй нэрэмжэтэ завод, [illegible] фабрика, [illegible] «Туяна» нэгэдэл, [illegible] ба дурасхаалта бэлэгүүдэй завод гэхэ мэтэ үлүүлэн дүүргээ.

Арадай хэрэглэмжын эд бараа гаргаха талаар прибор-бүтээлгын нэгэдэл, «Электромашина», авиационно, шэлэй заводууд, [illegible] ба бусад предприятинууд бага бэшэ оролдолго гаргана гэжэ тэмдэглэлтэй. Һүүлэй үедэ Улаан-Үдын трикотажна [illegible] фабрикын [illegible] Нёдондо [illegible] эрхим шанартай продукци гаргалгаа ехэ дахин [illegible].

Тиигэбэшье манай республика дотороо арга боломжонуудые [illegible] эд бараа гаргалгада [illegible]. Олон предприятинуудай [illegible] «Бурятмебель» нэгэдэлэй [illegible] процент дүүргээ, 97 мянган түхэригэй мебель дутуу [illegible]. Тиихэдэ энэ продукциин [illegible] гаргаһан продукци [illegible] байна.

Локомотив-вагон заһабарилгын завод манай республика дотор [illegible] 1,9 миллион түхэригэй иимэ продукци гаргаха байһан ондоо [illegible] 79,6 процент дүүргэһэн байха юм. Эдэнэй гаргадаг торшер, вафельница, дурасхаалта бэлэгэй зүйлнүүд болон бусад хүн зондо хэрэгтэйл ха юм. Теэд түсэб дүүргэдэнэгүй. Бүтээһэн торшернүүдынь мүноонэй эрилтэдэ хүрэнэгүй, хуушарһан түхэл маягтай байна бшуу. Заводой хүтэлбэрилэгшэд шэнэ зүйлэй эд бараа гаргаха талаар эдэбхи үүсхэл гарганагүй.

Хүн зоной ажаһуудалай болон ажахын хэрэглэмжын эд товарнуудые гаргаха, худалдаа наймаанда эльгээхэ түсэбөө судна бүтээлгын завод, Байгалай модоной бааза, Тимлюйн цементын завод, кондитерскэ промышленностиин нэгэдэл, Буркоопсоюз, Үнэгэтэйн, Кабанскын үрэ-жэмэсэй заводууд, Ойморой мебельнэ фабрика гэхэ мэтэ предприятинууд дүүргэнэгүй. Нэрлэгдэһэн коллективүүдэй гаргаһан зарим продукциин шанар мүноонэй эрилтэдэ хүрэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Иимэ байдал юун дээрэһээ ушарнаб гэхэдэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ талаар үйлэдбэриингоо арга боломжонуудые, дүй дүршэл, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабариин гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэжэ шаданагүй. Юуб гэхэдэ, предприяти бүхэнэй үйлэдбэриин шэглэл хаража үзөөд, тэдэнэй өөһэдынь дурадхалнуудые хараадаа абан, иимэ эд бараа гаргаха даабари тогтоогдодог байна бшуу. Хоёрдохёор, нютагай партийна, совет органууд, министерство болон албан зургаанууд шанга эрилтэ, үдэр бүриин нарин хиналта табинагүй.

Нёдондо хабар КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет «1983—1985 онуудта арадай хэрэглэмжын эд товарнуудаар хүн зониие хангалга һайжаруулха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тон шухала тогтоол баталан абаа бэлэй. Тэрээн дотор «Худалдаа наймаанда эд товарнуудые түргэнөөр элбэг болгохын тула материальна үйлэдбэриин һалбари бүхэн, предприяти бүхэн, ямаршье мэргэжэлтэйһээ дулдыдангүй, эд бараанай нөөсэнүүдые үргэдхэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулха ёһотой» гээд сэхэ заагдана бшуу. Энэ асуудал бүхы партийна, совет, профсоюзай органуудай, бүхы министерствэнүүд болон албан зургаануудай хойшолуулашагүй хэрэг мүн гэжэ парти болон правительство тэмдэглэһэн байха юм.

Ушар иимэһээ манай республикын нэгэдэл болон предприятинуудай, министерство болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд арадай хэрэглэмжын эд бараа улам элбэгээр, эрхим шанартайгаар гаргаха, түсэбтэ даабаринуудаа бүримүүһэн дүүргэхэ талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые дары түргэн абаха ушартай болоно. Энэмнай арад зоной аша туһада зорюулагдаһан нангин хэрэг мүн гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Бэшүүрэй совхозой малшад, хүдэлмэрилэгшэд нёдондо жэлэй үбэлжэлгын үедэ амжалтатай һайн хүдэлжэ гараһан алдартай. Тиигэжэ тус ажахынхид КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. Мүнөөшье энэ совхозой хүдэлмэришэд байгша оной түсэбтэ даабаринуудые сүм дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, үндэр үрэ дүнгүүдые түйлана. Энэ хэлээшэмнай һаалишадай ажалда сэхэ хабаатай. Тэдэнэр ажалайнгаа бэлэгүүдые Агуухэ Октябриин социалис революциин ойн хүндэлэлдэ зорюулһан байна. Тус ажахы гүрэндэ һү худалдаха энэ онойнгоо даабариие ушөө октябриин 28-да гүйсэд дүүргэөд байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр 6700 центнер һү гүрэндэ тушааха аад, тэрэнээ үлүүлэн бэелүүлээ. Ажалай энэ амжалтада һү һаалиин хоёр фермэдэ хүдэлэгшэд бултадаа хубитаяа оруулаа юм. Энэ үе соо үнинэй һаалишад Тамара Лаврентьевна Мякотина, Ульяна Александровна Осколкова, коммунист Екатерина Александровна Мякотина (һү һаалиин Дабаатын фермэ), Сэбжидма Базаровна Базарова, Ирина Семеновна Телешева, залуу һаалишан партиин гэшүүн, сомоной Соведэй депутат Баяр Мункуевич Базаров (Шэбэртын фермэ) гэгшэд үндэр үрэ дүнгүүдые түйланхай. Жэшээлхэдэ, Е. А. Мякотина, Т. Л. Мякотина хоёр ноябриин 1-дэ байгша оной тоосоогоор һү һааха даабарияа 120 процент дүүргээд байгаа.

Тус ажахын һү һаалиин Шэбэртын фермэдэ продукциин шанарта онсо анхарал хандуулагдадаг юм. Энэ коллективэй байгша ондо тушааһан бүхы һүн 1-дэхи сортоор абтаа. Тиихэдэ һү һаалиин Дабаатын фермын һаалишад Агуу Октябриин ойн урдахана һү һааха жэлэйнгээ түсэбые гүйсэд бэелүүлһэн тухайгаа элидхээ.

Бэшүүрэй совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд байгша ондо 500 центнер һү даабариһаа гадуур гүрэндэ худалдаха байһанаа мэдүүлээд, оролдосотойгоор ажаллана.

Д-Р. ДАМБАЕВ, манай корр.

Александра Андреевна Чебунина хэлхеэ холбооной болон дохёогой Улаан-Үдын дистанцида арбан зургаан жэлэй туршада таһалгаряагүйгөөр хүдэлнэ. Энэ сагай туршада Александра Андреевна бэрхэ мэргэжэлтэ гэжэ суурхадаг болонхой. Хиналта-туршалгын пунктын электромеханигай ажалые тэрэ жэншэдгүй бэрхээр дүүргэнэ.

Александра Андреевна ниитын ажалда урагшаа һанаатайгаар хабаададаг. Тиимэл хадань тэрэниие эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшээр һунгаһан байгаа ёһотой. Коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн нүхэр Чебунина шадаха, мэдэхэ юумэеэ залуушуулда дамжуулхаяа нэгэтэшье арсадаггүй. Эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэ гэһэн нэрэ зэргэдэ тэрэ дэмы хүртөөгүй, налгай тэнюун зантай, хүндэ юумэ ойлгуулха табисуурай шадабаритай, тэрээндэ залуушуул дуратайгаар хандадаг юм.

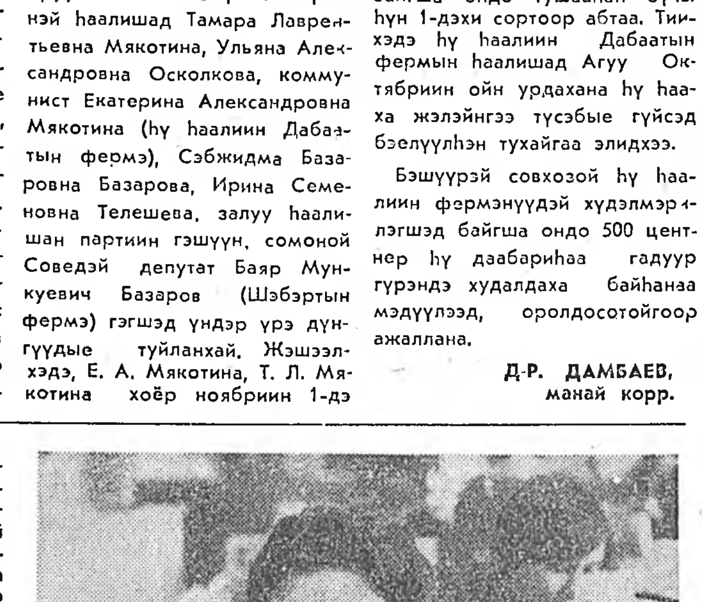

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Чебунина ажал дээрээ.
В. ПЛУТТЫН фото.

ШЭНЭ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭНЭ

Анатолий Владимирович Мороков Онохойн модоной комбинадай доодо 2-дохи складай шпала хюрөөдэгшэдэй бригадые толгойлдог юм. Тэрэ шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ. 17 хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн тус бригада эбтэй эстэй ажалша коллектив болонхой. Хүн бүхэнэйнь хүдэлмэриин хэдэн мэргэжэлдэ һуранхай. Хэниинь хэн гэшэгүй бэе бэеэ халажа гү, али һэлгэжэ хүдэлхэ шадабаритай. Тиимэһээ ажалайнь ямар нэгэ хубиин һаатаха ушар эндэ огто үзэгдэдэггүй.

Нэгэ халаанай туршада 297 шпала гаргаха нормотой юм. Гэбэшье халаан бүхэндэ тэдэнэр даабаряа ходо 25 процентээр үлүүлдэг байна. Зарим һайн үдэрнүүдтэ табан зуунда хүргэжэрхидэг габьяатай. Энэ хүдэлмэри урдань имагтал эрэшүүлэй хэхэ ажал гэжэ тоологдодог һэн. Харин мүнөө тэдэнтэй хамта эхэнэр хүдэлмэришэд заахашье тунхарингүй эндэ ажаллажа байдаг шуу. Бригадын гаргаһан шпала һайн сэгнэлтэтэйгээр тушаагдан абтадаг.

Бригадын гэшүүд үлэгдэлгүйгөөр продукци үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. Хюрөөдэлгэһөө гараһан тайрадаһан, хальһан хабтагай, зомгооһо гэхэ мэтэшэлэн хуу суглуулагдажа, ямар нэгэн эрилтэ хангаха арга олгоһон лэ байдаг. Электрын элшэ, запасной частьнуудые алмаха асуудал үдэр бүриин хэрэг болонхой.

Агуухэ Октябриин революциин хүндэлэлдэ зорюулһан ажалай вахтада жагсажа байха үедөө нүхэр Мороковой даадаг бригадын коллектив ерэхэ жэлэй түсэбэй тоосоогоор хүдэлмэрилжэ эхилһэн суутай. Доторойнгоо арга боломжонуудые элирхэйлээд байхадаа, табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхэ гэһэн үндэр уялга абаһан, үнэтэ үүсхэл гаргаһан тус коллектив Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда совет арадай илалтын 40 жэлэй ойн түхэлтэ һайндэр болотор табан жэлэй таба һарын даабари дүүргэхэ гэһэн шэнэ уялга абаба.

Түрүүшүүлэй иимэ үүсхэлые Онохойн модоной промышленна комбинадай бусад олон коллективүүд һайшааһан, халуунаар дэмжэһэн байна. Тэдэнэй жэшээгээр өөһэдынь хүдэлдэг доодо 2-дохи складай А. Р. Михальченкын, Ю. И. Денисовэй, Г. Г. Ивановой даадаг бригаданууд табан жэлэй түсэбэй даабариие Агуухэ Илалтын 40 жэлэй ойдо дүүргэхэ гэжэ шиидхэбэ.

Ц. ЦЫБАНОВ.
Загарайн район.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

К. У. Черненкын американ уншагшадта хандалга

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. (ТАСС). «Совет-американ харилсаанууд: К. У. Черненкын статьянууд ба хэлэһэн үгэнүүд» гэһэн ном американ «Прейгер» хэблэл барлан гаргаба.

К. У. Черненкын американ уншагшадта хандаһан хандалгаар ном нээгдэнэ. Тэрээн дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

Хүндэтэ уншагшад,

Советскэ Союз эб найрамдалые яажа ойлгоноб, юун тээшэ эрмэлзэнэб, юунэй түлөө тэмсэнэб гэжэ таанадай ойлгожо абахадатнай энэ ном туһалха бэзэ гэжэ найданаб. Элдэб үе сагта ба элдэб шалтагаануудаар хэлэгдэһэн үгэнүүдэй ба бэшэгдэһэн статьянуудай суглуулбари энэ зорилгодо ёһотоор харюусана гээшэ ха. Тэрээндэ толилогдоһон материалчууд дотор түүхын бодото үе саг харуулагданхай, үйлэ хэрэгүүдэй боложо үнгэрһэн хойно бэшэ, харин боложо байха үедэ үйлэ хэрэгүүдтэ үгтэһэн сэгнэлтэнүүд бии.

Совет-американ харилсаануудай темэ миниин хэлэһэн үгэ бүхэндэ дайралдана гэжэ уншагша анхаралаа хандуулха бэзэ гэжэ һананаб. Тиин энэньшье ойлгосотой. Юуб гэбэл, газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдалай оршон байхын түлөө, бүхы оронуудта хүнүүдэй амгалан ажаһуужа, хүдэлхын түлөө онсо харюусалга манай хоёр орондо тудана гээшэ бшуу.

Тиин энэ харюусалгые бэе дээрээ даажа абаха гү, али үгы гү гэһэн хэн нэгэнэй хүсэлһөө энэ болоногүй. Түүхэ иигэжэ шиидхээ гэжэ хэлэжэ болохо. Тиимэһээл манай оронуудай хоорондохи харилсаануудые тодорхойлдог, тэдэниие һайжаруулгада туһа нэмэри болодог бүхы юумэндэ бидэ анхаралтайгаар, бодомжотойгоор хандадаг гээшэбди.

СССР-тэй шахардуу шанга харилсаа холбоо тэрэ зандаа [illegible] үлөөхэ гэжэ зарим [illegible] харин Холбооһоо Штадуудта [illegible] зэбсэг хуряаха талаар хэлсээнүүдые баталхые оройдоо арсанагүйбди гэжэ баталдаг хүнүүдшье танай орондо бии юм. Харин энээнэй тулада США СССР-һээ булюу хүсэтэй байха зэргэтэй гэжэ тэдэнэр хэлэдэг. Энэнь тиимэ бэшэ. Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо эрмэлзэл ба хоёр талын национальна аюулгүй байдалда хабаатай асуудалнуудаар үнэн сэхэ, бодото һайн хөөрэлдөөнүүд гээшэмнай харша удхатай зүйлнүүд болоно. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые оро бодогүй һужэрөөлгэ, хэтэрхэдээ тэрэниие замбуулинай дайдада гаргалга эсэсэй эсэстэ США-гай өөһэдынь аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулна бшуу.

Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо һэдэлгэнүүд бүтэшэгүй ба аюултай, тиимэһээ манай хоорондохи харилсаануудта түбэг тодхор татадаг. Харин хоёр талын адли тэгшэ эрхын ба адли аюулгүй байдалай гол ёһые баримталжа, энээнэй үндэһөөр али алиндань болохотой хэлсээнүүдые, тэрэ тоодо буу зэбсэг хизаарлаха талаар хэлсээнүүдые түйладаг байхада, манай оронуудай хоорондохи харилсаанууд һайжардаг һэн.

Зэргэлээд яажа ажаһуухаһаа ондоо арга урдамнай үгы. Тиимэ дээрэһээ үһөөрхэлдэжэ, һурдэжэ байнхаар, хоорондохи харилсаануудтаа тодорхой гуримуудые сахин, амгалан тайбанаар, хүн шэнгээр ажаһуухан дээрэл.

Дайнай болон эб найрамдалай асуудалнуудта манай ороной яажа хандадаг байһантай, манай тодорхой дурадхалнуудтай танилсаад, Советскэ Союз танай оронтой адли тэгшэ эрхын үндэһөөр шадаал һаа һайн харилсаатай байхые, үргэн олон асуудалнуудаар Холбоото Штадуудтай хэлсээнүүдые түйлахые хүсэнэ гэжэ американ уншагша этигэхэ бэзэ гэжэ найданаб. Манай дурадхалнууд тухай үнэн зүбөөр, ямар нэгэн һэжэггүйгөөр шүүбэрилэг лэ гэжэ хүсэхэ байнаб. Үнэн зүбые мэдэхэ хүсэлгүй, һэжэгтэй байлга хэ[illegible] ... [illegible]

Холбоото Штадуудта энэ номые уншагшадта энхэ амгалан ба эб найрамдал хүсэнэб.

К. ЧЕРНЕНКО.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР ЕРЭБЭ

Совет правительствын уряалаар ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Венгриин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазар албанай хэрэгээр ноябриин 11-дэ Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, бусад түсхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие угтаһан байна.

(ТАСС).

ОРОЛДОСОТОЙ АЖАЛЫНЬ ТЭМДЭГЛЭГДЭЭ

Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой предприятинуудай, эмхи зургаануудай коллективууд республикын колхоз болон совхозуудта ажал хэрэгээрээ дэмжэлгэ үзүүлдэг. [illegible] «Пригородный», Оронгын «Заветы Ильича» совхозуудай, Ивалгын [illegible] үйлэдбэриин ажахын 259 гектар газарта [illegible] хартаабха [illegible] байна. Мүн Советскэ районой [illegible]

Тиин 280 гектар талмайнь хартаабха малтажа үгэһэн байгаа. Тиихэдэ хартаабха болон овощ бэлэдхэхэ, [illegible] Загарайн районой [illegible] Онохойн совхоздо 25 гектар газарай капуста хурааха туһа хүргэбэ.

Советскэ районой предприятинуудай, эмхи зургаануудай ашаанай машинануудаар городой [illegible] 2506 тонно хартаабха зөөгдөө. Тиигэжэ эдеэ хоолой шухала зөөхэ түсэб 139,2 процент дүүргэгдөө. Мүн овощ [illegible] 151,9 процент дүүргэгдөө. Бүхы дээрээ 500 тонно овощ, [illegible] байһан 760 тонно нөөсэлэгдэбэ. Районой ажалшад болон студентнүүд [illegible] графигай ёһоор плодоовощторгын баазануудта сентябрь ба октябрь һарын туршада сар үргэлжэ ажаллаа.

КПСС-эй Советскэ районой [illegible] ба районно Соведэй [illegible] колхоз болон совхозуудта [illegible] гэжэ тэмдэглэгдээ.

Манай корр.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

«ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭ ХАНГАХА ТАЛААР РСФСР-ЭЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар аша габьяатай байһанайнь ба олон жэлнүүдтэ үнэн сэхээр хүдэлһэнэйнь түлөө «Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар РСФСР-эй габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Дулмаева Нина Лубсановнада — хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха Захааминай районно үйлэдбэриин [illegible], Буряадай АССР.

Левинова Юлия Павловнада — «Бурятшвейбыт» гэжэ республиканска үйлэдбэриин нэгэдэлэй ательее даагша.

Федорченко Леонид Леонидовичта — «Бурятмебельбыт» гэжэ республиканска үйлэдбэриин нэгэдэлэй станочнигуудай бригадир.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной ноябриин 11.

АНХАРАГТЫ: ТҮРҮҮ ДУЙ ДҮРШЭЛ

МАЛ АЖАЛАЙ АРГА НӨӨСЭНҮҮД

АДРЕС: Белгородско область

Малай тоо олошоруулангүй, тэжээл, ажал хүдэлмэри болон зөөри гамтайгаар гаргашалжа, ехэ продукци абаха— ниимэ зорилго малшадай урда КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум табиба.

Энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой һайшааһан Белгородско областной партийна организациин дүршэл һонирхолтой. Малай тэжээлэй нөөсэнүүдые хэрэглэлгын аша үрые дээшэлүүлхэ, тэжээлдэ орооһо таряа багаар хэрэглэхэ талаар эдэ һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Үндэр ургаса үгэдэг ургамалнуудай, нэн түрүүн кукурузын, олон жэлэй ногоо болон түмһэ тарилгын талмай үргэдхэгдөө. Тэжээлэй нөөсэнүүдые хадагалха байранууд баригдаа. Бүхы колхозууд, совхозуудта, тэдэнэй тоодо гахай тэжээдэг бүхы томо предприятинуудта тэжээл бэлдэхэ, буйлуулдаг цехүүдынь үндэр бүтээсэтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаа. Тэдэ цехүүд һайн шанартай холимол тэжээл бэлдэхэдэ, үл шэмэрээ орооһо талханһаа дутуугүй ногоон тэжээл, бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл хэрэглэнэ. Голодоһо гаргадаггүй технологиин ёһоор эдеэ хоолой болон бусад үйлэдбэлэй болбосорулан буйлуулга бүхы районуудта эмхидхэгдэнхэй. Фермэнүүдые комплексноор оньһожоруулга үндэр хэмжээндэ хүргэгдэнхэй. Ажахынуудай болон болбосоруулдаг предприятинуудай хоорондохи сэхэ харилсаанууд урагшатай түргэнөөр хүгжэнэ.

Эдэ бүгэдэ һэлбарин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ һайнаар нүлөөлбэ. Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ областьдо ургана, гүрэндэ худалдаха түсэбүүд дүүргэгдэнэ. Табан жэлэй эхиндэ эндэхи ажахынууд гүрэндэ һү худалдалга 14 процент, мяха худалдалга — гурбанай нэгэ дахин ехэ болгоо. Ехэнхидээ малай ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэй ашаар иимэ дүнгүүд туйлагдаа.

«Правда» газетын байгша оной ноябриин 5-най номерто Белгородско областиин малшадай ажалай дүнгүүд тухай үгэ ехэ хөөрэлдөөн толилогдоо. Ажал хүдэлмэриинээ дүршэл тухай областиин партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын эмхи зургаанууд, колхозууд, совхозуудай, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, эрдэмтэд хөөрэнэ. Үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай мүн лэ хөөрэлдөөн болоо.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ— ГОЛ АСУУДАЛ

Намар оройшог Белгородско областиин хүдөө нютагуудта алтарһан хуһан тужануудай дундуур намарай таряан ногоорон нэмжыдэг. Таряа хуряалга дүүрэнхэй. Полинууд дээрэ шэмээгүй. Зүгөөр фермэнүүд дээрэ зали болодоггүй. Үдэр бүри тэдэнэр хоёр мянган тонно һү, 500 тонно мяха үгэнэ. һалбари нэгэ жэгдээр хүдэлхэһөө гадна улам түргэнөөр хүгжэнэ. Эндэхи фермэнүүдэй ара талань найдамтай юм. Энээн тухай **областиин агропромышленна нэгэдэлэй соведэй түрүүлэгшэ** В. БУЛЫГИН хөөрэнэ:

—Урагшаа дабшаха ямар арганууд манайда бии гээшэб? Тэжээлэй найдамтай нөөсэнүүд. Үбһэ, силос, түмһэтэ ургамал ехээр бэлдэнэбди. Тэжээл ургуулдаг бүхы ажалшад подрядай гуримда оруулагданхай. Ажахын тоосооной коллективүүд газар дээрээ дүүрэн эрхэтэй эзэдынь болонхой. Эндэ ногооной эшэ бүхэн суглуулагдадаг. Юрын бригадануудта орходоо ургасаньшье дээгүүр байдаг. Жэшээнь, Белгородско районой Фрунзиин нэрэмжэтэ колхоздо дундаа зэргээр найман зуу гаран центнер түмһэтэ ургамал абана. Подрядай гуримаар ажалладаг звенонууд севообородшье анхаралтайгаар баримталдаг, шэнэ сортнуудые дуратайгаар туршадаг. Тэдэнэй эдэбхитэй туһаламжын ашаар область дотороо тэжээлэй ургамалнуудай талмайн бүрилдэлые горитойхоноор хубилгаха арга олдоо һэн. Белогоор баян ургамалнуудые ехээр таридаг болообди. Дүрбэн жэлэй саана Белгородско областьдо 37 мянган гектарта горох таридаг байһан haa, мүнөө 123 мянган гектар болоо. Хүсы үбһэ (люцернэ) таридаг талмайе 3 дахин үргэдхөөбди. Манайда һаяын сагта таригдадаг болоһон рапс малай тэжээл белогоор баяжуулдаг. Харин кукурузын орооһон? Малай тэжээлдэ ехэ нэмэри болодог. Энэ ургамал мүнөө гурбан зуу шахуу мянган гектар талмай эзэлнэ, энэмнай урданайхида орходоо нилээд ехэ. Тэрэнэй тоодо орооһо хуряаха кукурузын талмай жара гаран мянган гектар болоно.

А. ГНИЛИЦКИЙ, **партиин Шебекинскэ горкомой нэгэдэхи секретарь.** Тэжээл бэлэдхэлдэ зүб шэглэл шэлэн абаха, тарилгынгаа талмайн бүрилдэлые фермын эрилтэнүүдтэй таарлдуулха гээшэ ямар удха шанартайб гэжэ «Россия» колхозой жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Гурбахан лэ жэлэй саана эндэ түсэбүүдээ дүүргэдэггүй байһан. Теэд гэрох, тэжээлэй свекло тариха талмайгаа хоёр дахин, люцернэ тариха талмайгаа гурба дахин ехэ болгоо. Хоёр миллион түхэриг гарза хохидол үгэдэг байһан мяханай цех мүнөө тэды зэргын сэбэр олзо оруулна. Тиихэтэйгээ хамта тэжээлэй килограмм бүхэниие бодомжотойгоор хубаадаг болонхой. Тэжээл хадагалха бетоноор бүтээгдэһэн тусхай байра түхеэрэгдэһэн.

Тэрээнһээ гадна орооһо малда багаар үгэжэ болохо гээшэ гү гэжэ тус колхоздо бодомжолһон байгаа. Гахайн тэжээлэй ерэ гаран процентнь орооһо тарянай зүйлнүүд байһан. Бэшэ ямаршье тэжээлээр гахай тэжээжэ болохогүй гэжэ урданһаа хойшо эндэ тоолодог бэлэй. Тэдэнь тус ажахыда үсөөншье бэшэ—дүшэ мянган толгой. Өөрынь орооһон хэдо дуталдахаяал һанаха. Хажуу тээһээ, ехэнхидээ гүрэнһөө туһаламжада найдаха болохош.

Теэд энэ асуудалые ондоогоор шиидхэхэ гэлсэбэ. Дүүрэн рационтой холимог тэжээл бэлдэхэ тэжээлэй цех бариба. Энэ рациондонь гурбанай хоёр хубинь орооһон (концентрат), нүгөөдэнь түмһэтэ ургамалнууд, силос, ногоон тэжээл. Энэ рациондо оруулагдахаар таригдаһан саахарай свекло хэрэглэгдэбэ. Тэрэнэй тэжээлэйнь шанар ехэ һайн. Иигэжэ жэл соо табан мянга гаран тонно таряа талха алмаһан байха юм. Малай шэгнүүр доошолоо гү? Үгы даа, заахашье доошолоогүй, харин сүүдхэдэ табан зуун грамм хүрэтэр дээшэлээ. Иимэ тэжээл концентрат багатай гэжэ нэршэһэн байна.

—Теэд иимэ тодорхойлолгыень зүб гэжэ һананагүйб,— гээд **Белгородско хүдөө ажахын институтдай таһагые даагша, биологиин эрдэмэй доктор** Т. АЛИМОВ хөөрэлдөөндэ оролсоно. — Гансашье нэрэнь бэшэ ааб даа. Гэбэшье тон тодоор хэлэхэ гээ haa: концентрат багатай бэшэ (эндэмнай орооһониинь 60 гаран процент ха юм), харин мүнөөдэр манай областиин эрхэ байдалда таарамжатай гэжэ хэлэхээр гээшэ хаш. Энээниие эрдэмтэдэй олон тоото туршалганууд батадхаа. Мал нэгэ жэгдээр үдэнэ тэдэнэй үбшэлхэньшье үсөөрөө. Тиихэдэ зарим мэргэжэлтэд элбэгээр үгтэхэ талха таряагүйгөөр гахай тэжээжэ, һүшье һаажа шадагдахагүй гэжэ һанадаг. Олонхид гахайнуудые гансал орооһо тарягаар (концентрадаар) тэжээхээр бэлэн лэ байдаг. Бүришье саашань хэлэхэ болоо haa, түсэблэлгын зургаанууд энээниинэнь хуулита болгоһон байдаг. Орооһо талхаар тэжээхэдэ бэлэн юм аа даа. Заримшуул ходо бэлэн дээрэ ябажа нураһан. Концентрадай дутахада, бэрхэшээлнүүдэй ушарлахада, халаг хуһы богоо: түсэбэнай дүүрэхэгүйнь, абаһаг! гэлдэхэ. Иигэжэ хажуу тээһээ туһаламжада найдаад байдаг ёһые «Россия» колхоз дабажа, энэ хэрэгые гүрэн түрын ёһо гуримаар шиидхэжэ эхилээ. Энэ һайн дүршэлыень бусадшье ажахынуудта дэмжэбэ.

Г. ПОХОДНЯ, **Фрунзиин нэрэмжэтэ колхозой цехэй начальник.** Үнэниинь хэлэхэдэ, түрүүшээр энэ шэнэ технологидонь этигээшьегүй һэмди. Орооһо тарягаар (концентрадаар) гүйсэд хангаагүй haa, гахайн мяха абаха тухай үгэ зугаа байхагүй гэһэн һанамжа манай ухаан бодолдо гүнзэгыгөөр лэ байрлаһан байгаа. Харин мүнөө холимог тэжээл бидэндэ багаар үгэнэ, зүгөөр мяха ехээр үйлэдбэрилдэг болообди. Бодото ажал хэрэгтэ шэнэ арга нилээд лэ туршагдаа. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организаци энэ шэнэ аргын булюу һайн байһые хүн зондо ойлгуулжа шадаа, тэрэниие түргэнөөр нэбтэрүүлжэ эхилээ.

В. БУЛЫГИН. Мэргэжүүлэгдэһэн бүхы арбан юһэн ажахынуудай коллективүүд тухай һайн үгэ хэлэлтэй. Тэдэнэр тэжээлэйнгээ цехүүдые һэльбэн хубилгажа, дүүрэн рационтой тэжээл бэлдэдэг болонхой. Бүхы гахайнуудай 75 процентнь эдэ ажахынуудта суглуулагданхай. Иигэжэ 43 мянган тонно талха таряа алмаһан байна. Тодоор хэлэхэдэ, тэрэнэй дутаһые ондоо тэжээлээр һэлгээ ха юм. Зүгөөр мяха үйлэдбэрилгэеэ 7,5 мянган тонноор ехэ болгообди, түрүүшын жэлдэ орходоо 107 мянган поршоонхо олоор абтаһан байна. Малай шэгнүүр центнер нэмээхэдээ, тэжээл багаар гаргашалдаг болоо. Гахайн мяха үйлэдбэрилгын өөрынь үнэ сэн 9 процент доошолоо. Мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор богонихон саг соо шэнэ технологи жэлдээ зуун мянган тонно орооһо таряа багаар гаргашалха арга олгохо. Харин экономическа ашаг үрэнь миллион шахуу түхэриг болохо юм.

А. ГНИЛИЦКИЙ. Эдэбхи үүсхэл тэрэ доронь дэмжэхэ, хүгжөөхэ, дэлгэрүүлхэ гэшэ иимэл ха юм даа. Хэбтэһэн шулуун доогуур уһан урдахагүй гэжэ зүбөөр хэлсэдэг бэзэ. Малда бүхэли орооһо үгэхэ гээшэ ашаг үрэ багатай гэжэ мэдээжэ ха юм даа. Энээниие мэдэжэ байгаад, олонхи ажахынуудта үгэнэ бшуу. Тиихэдэ «Заря» колхоздо энэ гурим эбдээ—тэжээлэй дрожжи (эһээбэри) бэлдэхэ цех хүдэлгэжэ эхилээ. Ганса өөһэдтөө гаргана бэшэ, хүршэнэртэйгөө хубаалдана. Тэжээл энэ эһээбэреэр баяжуулхада, малай ашаг шэмэнь 8—12 процент нэмэгдээ.

Г. СТЕПАНОВ, **хүдөө ажахын областной управлениин таһагай начальник.** Шебекинскэ хид фермэнүүдэй тэжээлээр хангаха бүхы арга боломжонууд олон. Жэшээнь, саахар үйлэдбэрилгэһээ гараһан үлөөдэһэн голодоһо ажахыдаа гутаангүй асардаг, Түргэн хэрэглээгүй haa, шанарынь муудаха. Ушар тиимэһээ Шебекинскэ РАПО-гой совет саахарай заводто шахадаһа (жом) хатааха цех барихыень уялгалаа һэн. Хатааһан шахадаһанай шэмэнь эрид ехээр, зургаа-найма дахин дээшэлээ. Мүнөө ажахынууд сүүдхэдэ жаран тонно энэ эрхим тэжээл абана. Ондоо жэшээ. Биохимическэ заводто малда тон шухала лизин гэжэ бодос гаргажа эхилбэ. Тэрэниие сэбэр зандань мал муугаар эдидэг. Энэ удаа баһал РАПО-гой үүсхэлээр элеватор дээрэ концентрадые лизинээр баяжуулха түхеэрэлгэ бэлдэбэ.

Н. УШАКОВ, **һүнэй промышленностиин областной нэгэдэлэй генеральна директор.** Эндэхи РАПО тоһоной заводой дэргэдэ сэбэр һүнэй түлөө нарай малда уулгадаг хэмэл һүнэй цех барилгада мүнгэ зөөри таһалжа үгэһэн юм. һүнэй предприятинуудһаа сэгээ абаашалга ажахынуудта олон бэрхэшээл тохёолдуулдаг гэжэ мэдээжэ. Заримдаа транспорт дутаха, энээнһээ боложо, ажахынууд энэ тэжээл бүрин дүүрэнээр ашаглажа шададаггүй байгаа. Тиимэһээ тоһоной завод сэгээгээ заримдаа хаядаг һэн. Шэнэ цехэй хүдэлжэ эхилхэдэ, үлөөдэһэ гаргадаггүй шэнэ технологи хэрэглэгдэдэг болобо ха юм. Бүхы сэгээниинь малай тэжээл бэлдэлгэдэ хэрэглэгдэдэг болоо. Ганса Шебекинскэ районд бэшэ, мүнөө областьдо арбан долоон тиимэ цех хүдэлнэ. Бүхы районуудта шахуу. Энэмнай арбан хоёр мянган тонно үнэтэ тэжээл. Энэмнай транспортын гаргашануудые тон ехээр (арба дахин!) доошолуулһан байха юм.

В. БУЛЫГИН. Үлөөдэһэгүй, голодоһогүй технологи ерээдүйдэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ. Спиртын промышленностиин үлэгдэл тэжээлэй дрожжи (эһээбэри) бэлдэхэдэ хэрэглэгдэхэ. Саахарай олонхи заводуудта хатаагдаһан шахадаһа (хуурай жом) бэлдэдэг болохо. Гахай үдхэдэг колхоз, совхозуудта мяха-яһанай гурил гаргаха.

Лимоной кислота үйлэдбэрилдэг Белгородско завод белогоор баян хуурай мицелий гэжэ тэжээл гаргадаг болохонь. Тоһо, өөхэ үйлэдбэрилдэг промышленность наран сэсэгэй хальһаар гранула гаргаха. Малай тэжээлые белогоор, протеинээр баяжуулха арга боломжонууд үшөө бии гээшэ. Эдэ бүгэдэ жэлдэ 70 мянган тонно тэжээлэй единицэ гэхэ гү, али 13 мянган тонно белок үгэхэ байна.

МАШИНАНУУДЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

А. МИРОШНИКОВ, **хүдөө ажахын областной управлениин начальнигай орлогшо.** Олонхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд орооһо таряа ондоо тэжээлээр һэлгэхэ шухала гэжэ ойлгодог байгаа. Теэд ойлгодогшье haa, бултадаа хэмжээ абадаггүй һэн. Зүгөөр «Россия» колхоздо үлүү ябадалһаа зүрхэсэнгүй, эрдэмтэдэй туһаламжаар мал тэжээлгын шэнэ гурим зохёогоо. Теэд гансашье үлүү ябадал бэшэ, баһа шэнэ машинанууд хэрэгтэй болоо. Мал тэжээлгын шэнэ гурим тэжээл бэлдэхэ, хубаажа үгэхэ шэнэ технологи зохёохо эрилтэ табяа. Гол бэрхэшээлынь эндэл һэн. Теэд колхоз гансаараа юу хэжэ шадаха байгааб? Хүсэд рационой холимог тэжээл бэлдэхын тула тэжээлэй цех хэрэгтэй. Теэд тиимэ цех хаанашье үгы һэн. Хаанаһаа түхеэрэлгэ абалтайб? Жэшээнь, түмһэ жэжэ болгохо түхеэрэлгэ? Заводууд багахан фермэнүүдтэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ гаргадаг байгаа. Саахарай заводто хэрэглэгдэдэг агрегадуудые туршаад үзэбэ. Областиин промышленна предприятинуудһаа шефүүд туһалба. Түмһэ болон бусад бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл угааха, хэршэхэ, концентрадтай, минеральна нэмэлтэнүүдтэй холихо шэнэ технологическа лини байгуулһан байгаа. Заримыень өөһэдөөшье уралан зохёоһон байха. Эндэ металл хэрэгтэй болоо.

В. ЛЫСЕНКО, **облсельхозтехникын түрүүлэгшын орлогшо.** Металл абаха нэмэлтэ фонд таһалагдаа һэн. Иимэ цехүүдые түхеэрһэн ажахынуудта мүн баһа металл үгтөө. Мал ажалай болон тэжээл үйлэдбэрилгын машинануудые бүтээдэг министерствын предприятинуудай тон хэрэгтэй олон янзын машинануудые бүтээн гаргадаггүйень халагламаар. Манай областьдо зуу гаран томо комплекс байгуулагданхай. Эндэ тэжээлэй цехүүдые, хэмэл һү бэлэдхэлгын болон бусад объектнүүдые барилгада туһалһан нүхэдые муушалхаа һананагүйб. Теэд элиинь хэлэхэдэ, эдэмнай саашадаа нилээд нарижуулагдаха байна ха юм. Түхеэрэлгэнүүднай олон ондоо янзын, ондо ондоо хэмжээнэй. Зарим тээ двигателиинь даншье һаа ехэ хүсэтэй. Ямар нэгэ агрегадынь дарагар томо... Өөһэдымнай хэһэн зарим түхеэрэлгэнүүд томонууд, металл ехээр гаргашалагдана.

И. ПРОТОПОПОВ, **Белгородско авто-заһабарилгын заводой директор.** Эдэ ажаглалтануудые зүб гэжэ тоолоноб. Манай предприяти хүдөөдэ хэрэгтэй олон юумэ хэдэг. Теэд олонхи ушарта металл, бусадшье материал үгы байха. Эндэһээ ходо тиимэ зүб шиидхэбэри абтана гэхын аргагүй. Үшөө нэгэ юумэн тухай хэлэһэйб гэжэ һананаб. Хүдөөгэйхидтэ шеф ёһоной туһаламжа үзүүлхэ гээшэ шухала хэрэг. Манай областьдо энэ хэрэг зүбөөр эрхилэгдэһэн гэжэ хэлэхэ байнаб. Шефүүдэй арга боломжонууд гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ элсүүлэгдэнхэй. Жэшээнь, тэжээлэй цехүүдые байгуулгада хэдэн арбаад предприяти, организацинууд хабаадаһан байха. Үшөө нэгэ жэшээ. Хабар хорин заводой хүтэлбэрилэгшэдые суглуулаад, кукурузын орооһо буталан жэжэлхэ дробилко харуулаа һэн. Кукурузын шиигтэйшэг залаануудые жэжэ болгоод, рациондо оруулха технологи колхозууд хэрэглэжэ эхилбэ. Теэд машинанууд үгы. Ушар иимэһээ тэрэ дробилко харуулаад, ямар завод ямар деталь хэхэ аргатайб гэжэ бодомжолхые дурадхагдаба бшуу. Манай заводые гол эмхидхэгшээр томилбо. Мүнөө намартаа (богонихон лэ саг соо бүтээгдээ ха юм), ажахынуудта табин агрегат хүдэлөө. Үшөө хоёр зуун агрегат бэлдэхэбди. Үшөө нэгэ һонин даабари үгтэбэ. Хэршэгдэһэн һолоомо зөөхэ тэргэ хэрэгтэй болобо. Таряалан дээрэһээ, бухал болгожо байнгүй, сэхэ тэжээлэй цехтэ, фермэнүүдтэ абаашадаг болохо юм. Теэд эдэ бүгэдэ заводтомнай һаалта болоно гү гэһэн асуудал гараха байха. Ехэнхидээ үйлэдбэриез эмхидхэһэнһээ дулдыдадаг. Хүдөөгэйхидэй захилые бидэ стандартна бэшэ түхеэрэлгэнүүдэй цехтэ эльгээдэгбди. Тэндэ иимэ даабаринуудые дүүргэдэг саг үргэлжын, тусхай бүлэг бии. Өөрынгөө талаар мүн баһа мэргэжүүлгэ гээшэ ааб даа. Зүгөөр министерствэдэ манай шеф ёһоной уялгануудта хүйтэншэгөөр хачдадаг. Ехэ хоридогшьегүй, теэд туһашье эриһэнэй дэмы. Зүгөөр шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Тэдэшье дробилкануудые абаад үзэе. Манай заводой гол эмхидхэгшэнь болгогдоһон хадань, бидэнһээ запас частьнуудые эреэд эхилхэ байха. Тиимэ гурим бии ха юм. Теэд хаанаһаа абаха гээшэбибди? Металл абаха фонднууд үгыл...

В. БУЛЫГИН. Областиин агропромышленна нэгэдэл шеф ёһоной туһаламжые һайжаруулхын тула хэмжээнүүдые абажа байна. Үлэгдэл, голодоһогүй технологиие хүдөөдэ нэбтэрүүлхэ гээшэ юун бэ? Голодоһо, үлэгдэл болбосоруулжа, буйлуулжа һураха гэһэн юумэ. Теэд юун дээрэ, хаана болбосоруулхаб? Эндэл эгээл орёо хүндэ асуудалынь гээшэ. Шефүүдэй туһаламжаар ажахынуудта элдэб зорилго бэелүүлхэ тэжээлэй цехүүд баригдаһан байна. Олонхи колхоз, совхозуудта индустриальна үндэһэн дээрэ байгуулагдаһан томо заводууд бии болонхой. Эндэ Шебекинскэ районой «Россия» колхозой дүршэл тухай хэлэгдээ һэн. Хүршэ «Заря» ажахыдань — мүн лэ тэжээлэй бүхэли комбинат. Юрэнхыдөө, олонхи районуудта — Прохоровско, Яковлевска болон бусадта — тэжээл бэлэдхэлгын найдамтай бааза байгуулагданхай.

П. КОВАЛЕВ, **партиин Яковлевска райкомой нэгэдэхи секретарь.** Фермэнүүдые оньһожоруулгада шефүүд яһала оролдолго гаргаа. Манай районд комплексноор оньһожоруулгын хэмжээн ерэн процентдэ хүрөө. һаяхан болотор һаалишадай хорин үнеэ һаажа байһан haa, мүнөө тэдэндэ даалгагдаһан үнеэдэй тоо 1,5—2 дахин олошороо. Ганса үнгэрэгшэ зундаа малай арбан хоёр байра шэнэлэн һэльбэгдээ.

А. МИРОШНИКОВ. Байгша табан жэлдэ Белгородско областиин ажахынууд комплексно оньһожоруулгада 60 миллион шахуу түхэриг гаргашалха юм. Оньһожоруулгын хэмжээн һү һаалиин фермэнүүдтэ 75, гахай тэжээлгын фермэнүүдтэ — 85 процентдэ хүрэбэ. Эдэ гаргашанууд түргэн саг соо харюулагдадаг. Ашаг үрэнь эли тодоор харагдадаг. Хүндэ, гараар хэгдэдэг ажал бага боложо байна. Ганса гурбан жэлэй туршада һүнэй фермэнүүдые оньһожоруулһанай ашаар гурба мянган һаалишад сүлөөлэгдөө.

В. ЛЫСЕНКО. һү дамжуулдаг оньһон түхеэрэлгэнүүдые (молокопровод) хаа хаанагүй хүдэлгэдэг болоо haa, һаалишадта үшөөшье олон үнеэ даалгажа болохо һэн. Теэд эдэ захилнуудые промышленность дүүргэдэггүй. Манай область тиимэ 150 түхеэрэлгэ захиһан байгаа, харин оройдоо 24 түхеэрэлгэ фондоор хараалагдаһан байба. Бодото дээрээ оройдоо арбан хоёрые абанхайбди.

В. БУЛЫГИН. Бэрхэшээлнүүдые анхарангүй гарахагүйш. Үшөө нэгэ юумэндэ анхарал хандуулха хүсэлэнтэйб. Мүнөө залуушуул фермэдэ дуратайгаар ерэдэг болоо.

Тогтууритайгаар хүдэлдэг бригаданууд болон звенонууд — манай түшэг тулгуури, найдалнай гээшэ. Кадрнуудай дутаха ушар үсөөрөө. Зарим ажахынуудта — жэшээнь, Волоконовско районой Крупскаягай нэрэмжэтэ колхоздо һаалишак болохо дуратай хүнүүдые ээлжээндэ бэшэдэг заншалтай. Ажалай һайн эрхэ байдал, тон нарин нягтаар эмхидхэгдэһэн хүдэлмэри иимэ булюу һайн талануудтай байна ха юм. Фермэнүүдые комплексноор оньһожорвуулга һалбариин урган хүгжэлтые эрид түргэдхэнэ, экономикын ашаг үрые дээшэлүүлнэ гэжэ олонхи малшад өөрынгөө дүршэлһөө мэдэжэ абанхай.

ФЕРМЭНҮҮД ДҮТЭ БОЛОНО

П. КОВАЛЕВ. һаяхан бидэ фермэнүүдэй экономикын үшөө нэгэ ехэ нөөсэ — малай ажалай продукци болбосоруулан буйлуулагшадтай сэхэ харилсаануудые «нээбэбди». Манай Яковлевска районд продукциие сэхэ фермэ дээрэһээнь тоһоной заводто абаашалгын олзотойень ёһотоорнь сэгнэдэггүй байһан гэжэ сэхэ хэлэхэ һүү. Ганса нэгэл ажахы тоһоной заводтой нягта холбоо харилсаатай байдаг һэн. Мүнөө энэ аргын хаа хаанагүй хэрэглэгдэдэг болоод байхада, колхозууд, жэлдэ миллион түхэриг олзо оруулна.

Н. УШАКОВ. Болбосоруулагшад мүн лэ олзотой. Заводуудташье, ажахынуудташье, гүрэндэшье энэмнай ашаг олзотой. Харин нэн түрүүн бидэ, болбосоруулагшад тухай. Нэгэдэхеэр, иимэ сэхэ тогтоогдоһон харилсаануудһаа бидэшье олзотойбди. Хоёрдохёор, бидэ һайн шанартай продукци тушаажа абаад, эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилнэбди. Энэмнай гүрэн түрэдэмнайшье ашаг олзотой ха юм, тиимэһээ бидэшье олзотоно гээшэбди. Теэд юундэ иигэжэ унжагайгаар шиидхэгдэнэ гээшэб? Арбан жэл соо эдэ харилсаанууд миин лэ 70 ажахыда нэбтэрүүлэгдээ. Теэд фермэһээ сэхэ абаашаха тээшэ юун бэ? Зарим хүнүүд энээниие тон хүнгэн шэнгеэр һанадаг. Урид тоһоной завод ажахытай хонходолсоод, бүхы юумэн тухай хэлсээд, үглөөдэрынь цистернээ һү асархыень эльгээхэ шэнгеэр бодомжолдог. Үнэн дээрэ, «фермэ—завод» гэһэн сэхэ холбооной һайнаар хүдэлхын тула бэлэдхэлэй олон янзын хүдэлмэри ябуулха шухала. һү тушаажа абаха пунктнуудые бариха, бии байгаа һүнэй блогүүдые шэнэлэн һэльбэхэ шухала. Тэдэнээ орёо нарин түхеэрэлгэнүүдээр хангаха, һү һэбэрэдэг агрегадуудые, олон тоото приборнуудые зүбөөр хүдэлгэхэ хүнүүдые бэлдэхэ, һургаха хэрэгтэй. Энээнһээ гадна тусхай машинанууд, фермэдэ ошоһон һайн харгынууд хэрэгтэй. Энээндэ мүн лэ бага бэшэ гаргаша хэрэгтэй. Хоёр жэлэй саана областьдомнай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэри доро тиимэ сэхэ харилсаануудые тогтоолгын бата бэхи һуури табигдажа эхилһэн юм. Хүтэлбэриин шэнэ органууд энэ шэнэ хэрэгые шиидхэлгэдэ транспортын, хэлхээ холбооной предприятинуудые, барилгашадые, харгышадые элсүүлжэ эхилээ һэн. Тэдэнэрынь һүнэй 190 блок болон һү тушаажа абаха пунктнуудые байгуулаа, һэльбэн шэнэлээ, гурбан зуун холодильник, һү һэбэрээхэ 325 ехэ амһарта, бусадшье түхеэрэлгэнүүдые тодхобо. Хоёр зуун километр шэнэ харгынууд татагдаа. һуралсалай комбинадта кадрнуудые бэлдээ. Эдэ бүгэдэдэ гаргашань үнэхөөрөөшье ехэ — 14 миллион түхэриг болоо. Теэд эдэ гаргашануудынь миин лэ харюулагдаа бэшэ олзо доход үгэжэ эхилээ. Нёдондо жэлдэ, мүнөө жэлэй юһэн һарын туршада нэгэдэхи сортын продукци худалдаһанайнгаа түлөө областиин колхоз, совхозууд 27,5 миллион түхэригэй олзо оруулһан байна.

П. КОВАЛЕВ. Манай районой Майн 1-нэй нэрэмжэтэ колхоз абаад үзэе. Эндэ һү тушааха пункт барихадаа, 53 мянган түхэриг гаргашалаа юм. Ажахын бүхы фермэнүүдһээ эндэ һүн сугларжа, нэн түрүүшын сэбэрлэлгэ хэгдэдэг. Тоһоной заводой цистернэнүүд үдэртөө хоёр дахин ерэжэ, һү тушаажа абадаг, Бүхы һүниинь нэгэдэхи сортын байдаг. Харин урдань бүхы һүнэйнь хахадынь лэ нэгэдэхи сортоор тушаагдадаг байһан. һүеэ һааһаар абаашаха, заводто асараад уни удаан хүлеэхэшье саг гарадаг һэн. Олон тонно продукци гээгдэдэг һааб даа. Тушаажа абагшадтай тоосолдохош, шууялдахаш. Теэд энэмнай үнгэрөө, ошон ошоо. Пункт барилгада гаргашалагдаһан мүнгэн зөөри жэл соо харюулагдаа һэн.

К. ПЛЕХОВА, **Ивнянска районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой главна экономист.** Манай ажахыда гаргашануудые хинаха чековэ системэ нэбтэрүүлэгдэнхэй. Гаргашануудые олзо орошотой эли тодоор сасуулан хаража болоно. Иимэ сэхэ харилсаанууд бидэндэ юу үгөөб? һэбэрээһэн һү тушааһанайнгаа түлөө энэ жэлдэ 19 мянган түхэриг, дээдэ сортын һү тушааһанайнгаа түлөө 27 мянган түхэриг абанхайбди.

А. ЛЕОНОВ, **Прохоровско РАПО-гой соведэй түрүүлэгшэ.** Сэхэ харилсаануудые нэбтэрүүлхын түлөө нилээд ехэ юумэ хэхэ шухаба. Мүнөөшье, тэдэнэй тогтоогдоһоной һүүлдэ агропромышленна нэгэдэл саг үргэлжэ хинажа байха баатай болодог. Нэгэнтэ бэшэ РАПО-гой совет зарлаа һэмди. Заримдаа түхеэрэлгэнүүдынь жэгдэ һайнаар хүдэлхэгүй. Зарим машинануудыень Сельхозтехникэ хангаха, нүгөөдүүлыень — һүнэй промышленностиин предприяти.

А. ГНИЛИЦКИЙ. **Мяханай промышленностьтай ажахынууд** үгэеэ үшөө ойлголсоогүй байна хаш. Нэгэл министерствын албан зургаанууд байһан аад... Мал, шубуу тушаажа абаха хэрэгтэ гурим эбдэһэн ушарнууд тухай бидэндэ, партиин горкомдо, дохёонууд орожо байдаг. һаяхан нэгэ колхоз Белгородско мяханай комбинадта табан зуун гахай эльгээгээ. Графигай ёһоор, урид баталагдаһан болзоргоо. Тушаажа абаагүй.

В. БУЛЫГИН. Сэхэ харилсаануудые баталаад, абаашажа байгаа һаань, иимэ ушар тохёолдохогүй һэн. Теэд иимэ харилсаанууд бүхы ажахынуудай гурбанайнь нэгэндэ нэбтэрүүлэгдэнхэй. Тусхай транспорт, контейнер дуталдана. Тушаалгын, тушаагдаһан продукциие тоололгын нормативууд үшөө һайнаар зохёогдоогүй байһаар. Болбосоруулагшад болон малшад хайшан гэжэ мал тушаажа абахаяа — амидын шэгнүүрээр гү, али мяханайнь гарасаар—хэлсээгээ баталжа ядана. СССР-эй Мяханай болон һүнэй промышленностиин министерство энэ асуудал эли тодоор шиидхэхэ ёһотой. Тиигэбэшье, энэ бэрхэшээлнүүдые дабажа, табан жэлэй дүүрэтэр сэхэ харилсаануудаар малай, шубуунай хахадһаа ехэнь бэлдэгдэхэ бэзэ гэжэ һананабди. Тиимэһээ энэ нөөсэ һалбариин улам түргэнөөр хүгжэлгэдэ найдамтайгаар алба хэхэ байха.

КПСС-эй Белгородско обкомой нэгэдэхи секретарь А. Пономарев тайлбарилна

— һаяхан партиин Центральна Комитедэй ээлжээтэ Пленум боложо үнгэрбэ. Аграрна экономикын гол шухала шэглэлнүүдээр шиидхэбэринүүд абтаа. КПСС удаа дараалан, эрид зоримгойгоор эдеэ хоолой асуудалнуудые шиидхэнэ, арадай ажана байдалые һайжаруулха гэһэн холын хараата зорилгодоо үнэн сэхээр дабшана гэжэ совет хүнүүд бодото байдал дээрээ мэдэрнэ.

Партиин аграрна политика бодото байдал дээрэ яажа бэелүүлэгдэнэб гэжэ манай областиин жэшээ дээрэ харагдана. Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин хүсэ шадал нилээд ехээр ургаа. Ганса һүүлшын хоёр табан жэлэй туршада гол фонднуудынь 74 процент ургаа. Манай областиин хүдөө нютаг мүнөөдэр — хэдэн олон арбаад комплекснуудай болон томо фермэнүүдэй үргэн уужам корпусууд, бүхыдөө шахуу оньһожоруулагдаһан таряан ажал, болбосон байдалтай болоһон һуурин тосхонууд. Богонихоноор хэлэхэдэ, ажахые түргэн хүгжэлтын замаар ябуулха бүхы эрхэ нүхэсэлнүүд байгуулагдаһан гээшэ. Теэд түргэн хүгжэлтын арга боломжонуудай хэмжээн ганса миин лэ хүсэтэ техникын тоогоор бэшэ, тэдэниие, гамтайгаар, зүбөөр, эзэн ёһоор ашаглаха шадабаряар тодорхойлогдодог ха юм. Үнэн дээрээ, мүнөө үеын, шэнэ малай байрада эшэхээршье бага һү һаажа, мүнөө үе сагай машинануудаар элдүүрилэгдэһэн поли дээрэһээ ахир бага ургаса абажа болохол.

Хүдөө нютагуудта байгуулагдаһан хүсэ шадалаа ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглахын тула областиин партийна организаци эрид шангаар тэмсэнэ. Энэ асуудал КПСС-эй обкомой бюрогой, райкомуудай болон горкомуудай гол анхаралда табигданхай. Тус асуудал партийна комитедүүдэй пленумууд дээрэ зүбшэгдэдэг.

«Правда» газетын редакцида болоһон уулзалга дээрэ тэмдэглэгдэһэн фермэнүүд дээрэхи хубилалтануудые ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхэ эрилтэнүүдһээ һабагшалан бодомжолхо шухала. КПСС-эй ЦК-гай Политбюро энэ дүй дүршэлые һайшаагаад, тэжээл гамтайгаар ашаглаха, малай тэжээлдэ нэмэлтэ нөөсэнүүдые бүри ехээр элсүүлхэ, тэжээлдэ орооһо тарая хэрэглэлгые бага болгохо гээшэ гүрэн түрын ехэ удха шанартай гээд тэмдэглээ.

Шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэдэ бэрхэшээлнүүдэй ушардаг тухай уулзалгада хабаадагшад хэлээ. Теэд ганса технологическа болон хангалгын талаар бэрхэшээлнүүд һаад тодхор үзүүлнэ бэшэ. Хуушанаараа бодомжолхо, үнгэрһэн ёһо гуримда дадашаһан ушарнуудые дабаха болоғдоно. Обкомой бюро, секретарьнар, партийна болон совет органууд зарим хүтэлбэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй хажуу тээһээ туһалха бэзэ гэжэ хүлеэдэг заншалда хатуу шанга сэгнэлтэ үгөө. Имагтал тэдхэмжэ абаха гэһэн найдалые эрид болюулһанайл ашаар тэжээлгын шэнэ технологи түргэнөөр нэбтэрүүлхэ арга олдохо ха юм. Тэжээлэй цехүүдые, бусадшье объектнүүдые тон түргэнөөр бариха хэрэгтэй һэн. Гүрэнэй амбаарһаа орооһо таряа үгэхэ бэзэ гэжэ найдажа байһан хүнүүд энэ харюусалгатай хэрэгые дүүргэжэ шадахагүй һэн. Манай хара хүрьһэтэй областьдо өөрымнай нөөсэнүүд олон гэжэ партийна организацинууд хүн зониие этигүүлээ. Гансал тэдэниие бодомжотойгоор ашаглаха хэрэгтэй бшуу.

Экономическа бэдэрэлгэдэ мүн партийна болон ажахын органууд оролсобо. Колхоз, совхозууднай олонхи асуудалнуудые партнернуудайнгаа, шефүүдэйнгээ хабаадалгагүй шиидхэжэ шадахагүй һэн. Тэдэнэй хүсэл оролдолгонуудые зүбөөр шэглүүлэн хүтэлбэрилхэ үүргые агропромышленна нэгэдэлнүүд бэе дээрээ даажа абаа. Партиин райкомууд, горкомууд тэдэниие халан оролсодоггүй, жэжэ божо асуудалнуудаар хамааралсадаггүй байгаа. Ажахынуудай мэргэжэлтэдтэй хамта РАПО-нууд технологиие зохёон тааруулдаг, барилга эрхилдэг, түхеэрэлгэнүүдээ тодходог һэн. Партийна органууд өөрын зорилготой—баталан абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалга хүмүүжүүлгэ.

Хүдөөгэй хүтэлбэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые мүнөө үе сагай эрилтэ хэмжээндэ экономическа асуудалнуудые бодомжолон шиидхэжэ һургаха хэрэгтэ партиин обком ехэ анхаралаа хандуулдаг. Үйлэдбэри һайн мэдэхэ, тэрэнэй асуудалнуудые гүнзэгы мэдэсэтэйгээр шиидхэдэг байха ёһотой гэһэн эрилтэ партийна хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табинабди. Хүтэлбэрилэгшэдэй өөрынь харюусалга гээшэ онсо шухала хэрэг. Жэшээнь, шэнэ юумэ хэр зэргэ нэбтэрүүлэгдэнэб? Райкомой бюрогой гэшүүн бүхэн тодорхой даабари абаад, тэрэнэй (саг үргэлжын хиналта эндэ онсо шухала) дүүргэлтэ тухай тоосодог. Хэрбээ ямар нэгэ хүшэр байдалай ушараа haa, хамтадаа нэгэ шиидхэбэри абадаг гээшэ. Унжагайрха ушарай үзэгдөө һаань, шанга хөөрэлдөөншье болодог.

Бүхы энэ хамтын ажал хүдэлмэри тухай уулзалгада хабаадагшад яһала этигэмээр хэлээ гэжэ һанагдана. Ажахынуудта шэнэ—тэжээл бэлэдхэлгын һалбари байгуулагдаа. Фермэнүүдые комплексноор оньһожоруулгын хэмжээн нилээд дээшэлээ. Ажахынууд бэлэдхэгшэдтэй сэхэ харилсаануудые тогтоогоо. Теэд туйлаһанаараа белгородэйхид һанаагаа амархагүй. Урдань малда үгтэдэггүй байһан тэжээлэй зүйлнүүдые бэлдэлгын технологиие зохёон тааруулга үргэлжэлһөөр. Хүсы үбһэнэй (люцернын) шүүһэн гахай тэжээхэдэ ехэ ашаг үрэтэй юм гэжэ мэдээжэ болобо. Тэрэ шүүһэ үйлэдбэрилхэ түхеэрэлгэ областиин промышленна предприятинууд бэлдэжэ байна. Белогой яһала һайн нэмэри абтахал! Хулһаар гранула хэхэ цех баригдажа байна. Кукурузын орооһо эшэтэйнь холижо, нилээд ехэ тэжээл бэлдэхэгдэхэ. Энэ тэжээл ерэхэ жэлдэ үнеэн бүхэндэ тонно хүрэхөөр бэлдэхээр хараалнабди.

Үлөөдэһэ, голодоһогүй технологи мүнөө таряанай поли дээрэ хэрэглэхэбди. Бүхы һолоомон комбайнуудаар жэжэдхэгдээд, тэрэ дороо буйлуулгада асарагдаха. Иихэдээ эндэ нүгөө зорилгоёо бэелүүлнэбди. Комбайнын хойноһоо дискэнүүдтэй лушильнигууд болон бусад зэбсэгүүд гарана. Иигэжэ хүрьһэн соохи шииг нойтыень ерэхэ жэлэй тарилгада «хүдэлхыень» нөөсэлнэ ха юмбибди.

Фермэнүүдые комплексноор оньһожоруулгые үргэлжэлүүлхэбди. Эндэ шэнэ материалнууд, түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй болохо. Энээнтэй дашарамдуулан, машина бүтээгшэдэй үмэнэ шухала асуудалнуудые уулзалгада хабаадагшадай табиһыень дэмжэхэ хүсэлэнтэйбди. Фермэнүүдтэ үндэр бүтээсэтэ, найдамтай техникэ хүлеэнэ. Харин Минживмашай предприятинууд малшадай гуйлтада анхардаггүй зандаа. Шэнэ технологидо хэрэгтэй машинануудһаа байха бии байгаа агрегадуудта запас частьнуудые хүсэд хүрэхөөр үгэнэгүй ха юм. Мал ажалда болон тэжээл бэлэдхэлгэдэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг машина бүтээгшэдэй, агропромышленна комплексын бүхы министерствэнүүд болон албан зургаанудай, колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэл оролдолгонууд энэ зорилгые бэелүүлгэдэ элсүүлэгдэхэ ёһотой гээд КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо тэмдэглээ.

Мяха үйлэдбэрилдэг фермэнүүдэй болбосоруулагшадтай сэхэ харилсаануудые тогтоолгодо мүн лэ баһа ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Эндэ мүн баһа машинануудай дутадаг байһаниинь харагдана. Теэд албан зургаанудай хоорондохи харилсаануудай асуудалнууд ушарна. Эдэ бүгэдэһөө продукци гээгдэнэ, шанарынь муудана, энээнтэй эбсэхын аргагүй. Тэрэ мүртөө область дотор мяха үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ арга бэдэржэ байнабди. Нэн түрүүн мэргэжүүлэгдэһэн ажахынуудта үхэрэй, хониной, гахайн, шубуунай мяхан ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг боложо байна. Тэндэ үйлэдбэриин бааза шэнэлэн һэльбэгдэнэ, үргэдхэгдэнэ, шахалгын түрүү шэнэ технологи нэбтэрүүлэгдэнэ. Гадна олонхи колхоз, совхозууд нугаһа болон бусад шубуу тэжээжэ эхиянхэй. Энэ ехэ олзо орошо үгэхэ байха. 27 мянган тонно иимэ мяхан тушаагдахаар хараалагдана.

Партиин обкомой, тэрэнэй бюрогой үүсхэлээр ажахы бүхэндэ доторой хэрэглэмжэдэ мяха гаргашалхын, тушаагдаха малай шэгнүүрэй хойноһоо шанга хиналта тогтоогдонхой. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд нёдондо жэлэйхидэ орходоо 26 процент ехэ мяха тушааха арга олгоо. Энэмнай 28 мянга гаран тонно болоно бшуу.

Уулзалгада хабаадагшад алибаа шэнэлэлгын экономическа ашаг үрэ тухай асуудалнуудые табиһан байна. Энэньшье тон зүб. Ехэ барилга хэнэбди, фермэнүүдээ шэнэлэн һэльбэнэбди, орёо түхеэрэлгэнүүдые абахадаа ехэ мүнгэ зөөри гаргашалнабди. Зүбтэй гү? Булта харюулагдаха гү? Энээн тухай хүдөөгэй коммунистнууд саг үргэлжэ бодомжолно.

Белгородско областиин малшадай ажал хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэгдэнхэй. Энэнь партийна, совет, ажахын органуудта, бүхы фермэнүүдэй коллективүүдтэ шэнэ хүсэ оруулна. Нөөсэнүүдые бэдэрэлгэ үргэлжэлһөөр. КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, областиин коммунистнууд, агропромышленна комплексын бүхы ажалшад Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө оруулха хубитые улам ехэ болгохын түлөө оролдоно.

(«Правдын» байгша оной ноябриин 5-най номерһоо абтаба).

АРГА БОЛОМЖОЁО ДҮҮРЭН ХЭРЭГЛЭХЭ

...хүнүүд КПСС-эй XXVI ...н, мүн КПСС-эй ЦК-гай ...хи Пленумүүдэй шиид...нүүдые бодото дээрэнь ...лэн, оронойнгоо эконо...хурдан түргэнөөр, ашаг ...ехэтэйгээр хүгжөөхын, ...эхэ арбан нэгэдэхи табан ...түсэбүүдые бүхы дээ...амжалтатайгаар дүүргэ...түлөө хүсэ шадалаа эл...н ажаллажа байна.

«Юрэнхы дээрэнь хэлэ...нэ жэлэй үлэһэн һара..., мүн табан жэлэй тү...ы жэлдэ бүгэдөөрэн ...айгаар, бүхы хүсэ ша...элсүүлэн ажаллаха, шэ...ан жэлые һайнаар эхил...түлэ найдамтай үндэһэ ...байгуулха ёһотойбди»,— КПСС-эй ЦК-гай Генеральна ...арь, СССР-эй Верховно ...эй Президиумэй Түрүү...нүхэр К. У. Черненко ...эй ЦК-гай һаяхан боло...рэһэн октябриин Пле...дээрэ хэлэһэн байна: ...убликын экономическа ...н социальна хүгжэлтын ...үдые урагшатайгаар дүүр...тула ажахынуудай до...н нөөсэ арга боломжо...е элсүүлэн хэрэглэһэнэй ...бюджедэй олзо доход ...ха зорилго муу бэшээр ...эгдэнэ.

...йгша оной 9 һарын тур... республикын гүрэнэй ...ет олзо оршын талаар ...процент дүүргэдэбэ. Энэ ...а соо городуудай болон ...эй бүхы районууд (Ба... районһоо бэшээрээ) ...оршын талаар түсэбөө ...ээ.

Гүрэнэй олзо доход оруулха түсэб 103,2 процент дүүргэдэжэ, түсэбһөө гадуур 13,7 миллион түхэриг мүнгэн банкда оруулагдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 34,3 миллион түхэригөөр дээгүүр гээшэ.

Гэхэтэй хамта ажахынуудай финансова нөөсэ арга боломжонууд гүйсэд һайнаар хэрэглэгдээгүй гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Бүхы дээрээ эрьесын налог 101,8 процент дүүргэдэһэн байбашье, эдеэ хоолой продукци, трикотаж бүд, маргарин, тоһо, хорго худалдаха түсэб дүүргэгдээгүй.

Олонхи ушарта үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээгүй, худалдаа наймаанай организацинуудай үгтэһэн фондоёо гүйсэд хэрэглэдэггүй, эд бараанай нөөсэнүүдые худалдаа наймаанай организацинуудта адли бэшээр хубаарилдаг, удаан саг соо магазинуудай хаалтатай байдаг ушарнууд дайралдана.

Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, байгша ондо эд бараа худалдаха бүхы хэмжээнэй 3,6 процентээр дээшэлһэн байбашье, республикын гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай организацинууд эд бараанай эрьесын түсэбые дүүргэбэгүй. Буркоопсоюз, жэшээлхэдэ, эд бараа худалдаха гол ба нэмэлтэ түсэбөөшье дүүргээгүй.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин 24 организацинуудай 10-ниинь гол түсэбөө дүүргээгүй улэбэ. Баунтын, Загарайн, Захаминай, Кабанскын, Хурамхаанай, Сэлэнгын, Түнхэнэй районуудай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд эд бараа хүн зондо худалдаха түсэбөө илангаяа муугаар дүүргэбэ.

Энээнһээ уламжалан; байгша оной 9 һарын туршада эндэ дурсагдаһан районуудай бюджедтэ эд бараанай эрьесэһээ, олзо оршоһоо ородог налог багаар суглараа. Тиихэдэ эд хэрэглэгшэдэй кооперaци эд бараа эльгээдэг организацинуудһаа 3,5 миллион түхэригэй эд бараа дутуу абаһан байна. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай райпотребсоюз эд бараанай эрьесын түсэбые 410 мянган түхэригөөр дутааба. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр 952 мянган түхэригэй эд бараа болон эдеэ хоол фондһоо абаагүй байшоо. Тиимэһээ 26 магазинай 22-тонь 522 мянган түхэригэй эд бараанай нөөсэ дуталдажа байба ха юм.

Тэрээнһээ гадуур магазинуудай элдэб шалтагаанаар хаалтатай байдаг дээрэһээ 144 мянган түхэриг мүнгэн кассада ороогүй. Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай бусад организацинуудташье иимэрхүү ушарнууд дайралдана.

Худалдаа наймаанай зарим баазанууд нилээд ехэ эд бараа саг болзортонь магазинуудта эльгээбэгүй.

Байгша оной 9 һарын туршада «Росторгодежда» бааза 2,5 миллион түхэригэй трикотажна зүйлнүүдые, «Роспродторг» бааза 701 тонно саахар дутуу эльгээгээ. Тэрэшэлэн хилээмэнэй комбинат 245 тонно маргарин, «Роспищеснабсбытсырье» бааза 92 тонно ургамалай тоһо дутуу эльгээгээ. Тиигэжэ нилээд ехэ хэмжээнэй эрьесын налог бюджедтэ оруулагдабагүй.

Хэдэ хэдэн районуудта эд бараанай эрьесын хойноһоо хиналта һуладаа.

Үнгэрһэн 9 һарын туршада арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ түсэб гол түлэб дүүргэгдээ. Түсэбһөө гадуур 1,1 миллион түхэригэй оёмол хубсаһан, 38 мянган хэһэг трикотаж хубсаһан, 19,5 тонно шаажан амһарта, 193 мянган баанха овощой консервэ, гэхэ мэтэ үйлэдбэрилэгдөө. Гэхэтэй хамта, республикын промышленность арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлхэ аргатай байгаа. Сонхын шэл, кондитерскэ зүйлнүүдые, малай тоһо үйлэдбэрилхэ, загаһа олзоборилхо түсэбүүд дүүргэгдээгүй. Зүгөөр «Бурятмебель» нэгэдэл «Ромашка» гэжэ нэрлэгдэһэн кукольна мебель, Сэлэнгын туршалгын завод бог шорой хэдэг хүлдүүр үйлэдбэрилжэ эхилээдүй байһаар.

Республикын финансова органууд арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгын, промышленна предприятинуудай түсэбөө дүүргэлтын хойноһоо саг үргэлжын хиналта тогтоохо ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, республикымнай олонхи ажалша коллективүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулха талаар абаһан социалис уялгануудаа мүртэй һайнаар дүүргэнэгүй.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар, жэшээлхэдэ, «Бурятстройматериалы» нэгэдэл 1983 ондо туйлаһан хэмжээгээ 10,2 процентээр доошолуулһан байна. Хяагтын пивэ нэрэдэг заводто, Еловско леспромхоздо, Ивалгын лесхоздо, Баргажанай эдеэ хоолой комбинадта, Улаан-Үдын хилээмэнэй 2-дохи заводто, туршалгын гар бэлэгэй заводто ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан хэмжээгээ доошолуулаа. Тиихэдэ республикымнай 10 предприяти үйлэдбэрилһэн продукциингаа өөрын үнэ сэнгые дээшэнь болгоһон байна. «Бурятстройматериалы» нэгэдэл, Улаан-Үдын хилээмэнэй 2-дохи завод, Хойто Байгалай модо бэлэдхэлгын участок, «Бурятавтодор» управлени эдэнэй тоодо оролсоно. Республикын эдеэ хоолой промышленностиин министерствын предприятинуудай үйлэдбэрилдэг хилээмэн, бүүлхэнүүдэй ба макароной зүйлнүүд голодоһо ехэтэйгээр үйлэдбэрилэгдэнэ. Тодорхойлбол, Улаан-Үдын хилээмэнэй 2-дохи заводто 15 тонно хилээмэн, макаронно фабрикын 16 тонно макаронно зүйл гологдоо. Эдэ болон бусад шалтагаанһаа уламжалан, сэбэр олзо оруулха түсэбөө зарим предприятинууд дүүргэнэгүй, түсэбһөө гадуур гарза гаргашада ороно. Жэшээлхэдэ, Загарайн хилээмэнэй завод 46 мянган түхэриг, «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй Улаан-Үдын хирпиисын завод, Загорско болон Татауровай заводууд 457 мянган түхэриг мүнгэ түсэбһөө үлүү ехээр гаргашалба.

Гэр байрын-коммунальна ажахын министерствын районно 11 заһабарилга-барилгын участогууд 278 мянган түхэриг олзо доход багаар оруулба. Иимэрхүү жэшээнүүдые эндэ үшөөшье дурдажа болохо байгаабди.

Эндэ дурдагдаһан жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, городууд болон районуудай бюджедтэ нилээд ехэ хэмжээнэй олзо доход оруулагдангүй һалаба бшуу.

Бюджедтэ олзо доход оруулха түсэбөө Баунтын, Кабанскын, Хурамхаанай, Ахын, Прибайкалиин, Сэлэнгын районууд илангаяа хангалтагүйгөөр дүүргэбэ.

Зарим районуудта сельскэ болон поселково Соведүүдэй бюджедүүд муугаар гүйсэдхэгдэнэ. Байгша оной 9 һарын дүнгүүдээр, сельскэ болон поселково 50 Соведүүд бюджедтэ олзо доход оруулха түсэбөө дүүргэбэгүй. Баунтын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Хориин районуудай 6—6 Соведүүд, Сэлэнгын районой 7 Совет энэ талаар түсэбөө дүүргэбэгүй. Сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд хүн зонһоо ородог налог ба страховой түлбэринүүдые саг дарыдань суглуулха талаар хүдэлмэреэ хангалтагүйгөөр ябуулна гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. 1984 оной ноябриин 1-нэй байдалаар хүдөө ажахын налог Бэшүүрэй райондо 5,7 мянган түхэриг, Кабанскын райондо — 5 мянган түхэриг, Түнхэнэй райондо — 3,7 мянган түхэриг, Хяагтын районДо 3,5 мянган түхэриг, Захаамнай райондо — 3,3 мянган түхэриг түсэбһөө багаар суглуулагдаһан байба.

Министерствэнүүд, албан зургаанууд, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд заседанинууд дээрээ ойрын сагта бюджедэй гүйсэдхэл тухай асуудал хаража үзөөд, хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Байгша оной ноябрь — декабрь һарануудта бюджедтэ оруулдаг түлбэриин дүүргэгдээгүй байһан ябадал усадхагдаха ёһотой.

Республикын финансын министерствын таһагууд, финансын органууд, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулхаһаа алмалта арьбалалта туйлахаһаа гадна, финансова болон материальна зөөридэ эзэн бусаар хандадаг ушартай тэмсэлээ улам шангадхаха уялгатай.

Байгша оной бюджет амжалтатайгаар гүйсэдхэбэл, арбан нэгэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлэй экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ найдамтай үндэһэ һуури табигдаха байна.

Ч. ЕНДОНОВ,
республикын финансын министр.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

1986 ОНОЙ ТООСООГООР

ХАНОЙ. Намдинска бүд нэхэлгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд Фам Тхи Лиен, Нгуен Тхи Гам болон бусад 30 хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэнүүд бүхы Вьетнам дотороо үргэнөөр мэдээжэ болоо. Эдэ бүд нэхэгшэд гурбадахи табан жэлэй хубиингаа түсэбтэ даабаринуудые 4 хүрэхэгүй жэлдэ дүүргээд, 1986 оной тоосоогоор хүдэлжэ байнхай.

Энэ комбинадта үнэн сэхээр ажаллахын, журам сахихын, продукциин шанарые дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ тэмсэдэг гуримтай болонхой. Сентябриин эхеэр 45 бүд нэхэгшэд байгша оной түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхээ һэн. Комбинадай 2 мянга гаран хүдэлмэришэд «Алтан гартай мастернууд» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ зүүжэ ябадаг. Республиканска ба провинцинуудай мэргэжэлтэдэй конкурснуудай дүгнүүдээр иимэ нэрэ зэргэнүүд олгогдоһон байгаа.

Социалис мүрысөөнэй үргэн дэлисэ, хүн бүхэнэй ехэ харюусалга, «гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ» гэһэн хүдэлөөн, алмалта арьбалалтын түлөө тэмсэлдэ бүд нэхэгшэдэй эдэбхитэйгээр хабаадалга — предприятиин амжалтатай хүдэлмэриин гол эрхэ нүхэсэлнүүд эдэл даа.

СОВЕТ МЕДИЦИНЫН ҮДЭРНҮҮД

ВАРШАВА. Польшын Арадай Республикада совет медицинын заншалта үдэрнүүд үнгэргэгдэбэ. Аха дүү хоёр ороной мэргэжэлтэдэй дүй дүршэлөө халан абалсаха, элүүрые хамгаалгын талаар харилсаа холбооной саашанхи шэглэлнүүдые зүбшэн хэлсэхэ арга боломжонуудые тэдэ олгодог. СССР-эй элүүрые хамгаалгын министрэй нэгэдэхи орлогшо О. Шепин түрүүтэй совет делегаци Польшын ниислэл хотын, мүн тэрэшэлэн Краков, Лодзи, Гданьск, Познань хотонуудай эрдэм шэнжэлгын болон эмнэлгын түбүүдтэй танилсаха юм. Соведүүдэй оронһоо ерэһэн айлшад уулзалгануудта хабаадаха, лекцинүүдые уншаха, дүй дүршэлөө хубаалдаха юм.

Нэн түрүүн кардиологиин, онкологиин, мүн тэрэшэлэн кадрнуудые бэлдэхэ талаар СССР-эй ба ПНР-эй медигүүд урэ түгэс харилсаа холбоо бэелүүлнэ гэжэ уулзалганудта хабаадагшад тэмдэглэнэ.

ЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

...ҮДЭЛМЭРИДЭ ХҮДЭРЖӨӨ

...нэй районой «Восточ... Саяны» колхозой Хуу...Һубагай отделенидэ ню... һургуулиин һурагша... үйлэдбэриин бригада хо... жэлдэ хүдэлгэгдэнэ. ...бригадын үнгэрһэн зунай ...аар үбһэшэдэй звеногой ...лмэриин шанар шалга... Р. С. Балтаров һаналаа ...ги байба. Тэрэ һураг... хаяһан сомоое нягт...шоруулдаг һэн.

...үйлэдбэриин бригадынхи... ажаллажа байгаа сабша... ...ай участогууд ехэнхидээ ...налхитай газар юм. ...һээ хуряалгын ажал ...түлэб гараар сүтээгдэ...байба.

...гша ондо Толтойн дун... ...һургуулиие дүүргэһэн Бо... Аюшеев, Саһан Харжо... ...эгшэд һүри һайнаар со... ...шадабаритай болоһоноо ...лаа.

...нютагайнгаа һургуулиие ...жэлнүүдтэ дүүргэһэн, ...колхозойнгоо оньһо... ...агдамал бригадын мас...дчигуудаар ажалла... С. Замбалов, Ж. Таря..., Д. Мадагаев, ажалай ...ай ветеран Д. Ангас...гшэд һурагшадай үй... ...риин бригадануудай гэ... ...й урдаа хараха һурган ...жүүлэгшэд юм.

...эхэ хуряалгын үнгэрһэн ... Толтойн дунда һургуу... 5—10 классуудай 140 ...һурагшад «Восточные ... колхозой үбһэшэдэй ...гаран звенодо ажалла...раа. Тиин тэдэнэй ту... ...ааp юһэн мянга шахуу ...эр үбһэн ниитын мал...дхэгдээ.

Дурсагдагша бригадын ажалда нютагай 75 наһатай пенсионер Иннокентий Петрович Пантелеев мүн лэ ехэ хубитаяа оруулаа. Тэрэ үбгэжөөл һурагшадта аса, тармуур, хажуурнуудые саг соонь заһабарилаад, хурсадаад байдаг һэн. Үбгэжөөлэй хүгшэн Мария Егоровна мүнөө 69 наһатай болобошье, жэл бүри үбһэшэдэй бригадада тогоошоноор ажалладаг заншалтай юм. Үнгэрһэн зундаашье Мария Егоровна һурагшадай бригадын тогоошон байжа, үхибүүдтэ амтатай эдеэ бэлдэжэ баясуулдаг һэн.

Колхозой Хуурай-Һубагай отделениин үнинэй механизатор В. Бандеев нютагайнгаа һурагшадай үйлэдбэриин бригадые хоёрдохи жэлээ хүтэлбэрилбэ. Тиигэжэ эндэхи һурагшад үнгэрһэн зундаа 1279 центнер үбһэ тэжээл һайн шанартайгаар хуряагаа. Тус бригадын гэшүүдэй бүридэлдэ Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно районой 22-дохи дунда һургуулиин долоодохи классай һурагша Намсарай Армаев шударгы эдэбхитэйгээр ажаллажа, үетэн нүхэдтөө хүндэлүүлээ.

Дурсагдагша үйлэдбэриин, бригадада хүмүүжүүлэгшээр ябаһан багша Сергей Сыренович Бузаев сабшаһан үбһэеэ хуряажа, соможо, ажалайнгаа зэр зэмсэгые нарин нягтаар абажа ябаха хэрэгтэ һурагшадые яһала һургаа.

— СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай хүдэлөөндэ һургуулиин һурагшадайшье нэмэлтэ хубита ехэ. Тэдэнэй эбтэй ажалые эмхидхэхэ талаар манай хүсэлэл оролдолго дэмы талаар үнгэрөөгүй, — гэжэ Сергей Сыренович хөөрэнэ. — Һурагшадай үйлэдбэриин жэл бүри эмхидхэгдэдэг бригадые хори гаран жэл соо хүтэлбэрилнэб. Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые шэнэдхэн хубилалгын реформын эрилтэнүүдтэ харюусамаар саашадаашье ажалаа эмхидхэхэбди, — гэжэ нүхэр Бузаев хэлэнэ.

Б. БИРБАЕВ,
Толтойн дунда һургуулиин ажалай хэшээлэй багша.

БАГШЫН АРЮУН ЗАМААР

1950 онһоо хойшо Александр Дмитриевич Сюсин Петропавловкын дунда һургуулида багшална. Аяар гушаад жэлэй туршада эдир үетэниие хүмүүжүүлһэн тэрэ мүнөө олоной дунда хүндэтэй хүн болонхой. Мүнөө өөһэдөө мэргэжэлтэд болоһон хүмүүжэмэлнүүдынь түрүүшынгээ багшые хэзээдэшье баяр баясхалантайгаар һанан дурсан ябадаг.

Эдир үетэн Александр Дмитриевэй хүтэлбэри доро сэрэгэй хүмүүжэл гарана. Һургуулида харахада, тэрэниие эдир хүбүүд тойрошонхой, хөөрөөнһөөнь нэгэшье үгэ унагаангүй, анхаралтайгаар шагнажа байдаг. Дүршэлтэй багшын хэшээлнүүд хододоо үндэр хэмжээндэ, ойлгуулһан темэ бүхэниинь үхибүүдтэ батаар хадуугдан үнгэрдэг. Тобшолон хэлэбэл, районой түб һууринай дунда һургуулиин һурагшад ажалай баян дүршэлтэй энэ багшын хүтэлбэри доро сэрэгэй эрхим һайн хүмүүжэл гарана. Энэмнай эдир хүбүүдые сэрэгэй мэргэжэлдэ үнэн сэдьхэлһээ дурлуулжа шададаг хүн юм.

Һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха реформын проектые зүбшэн хэлсэлгын үедэ Александр Дмитриевич тэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, мүнөө һургуулиингаа ажабайдалда боложо байһан хубилалтануудаар зүрхөө хананги байдаг юм.

Дүй дүршэлтэй багша залуу үетэниие ажалай талаар хүмүүжүүлгые тон шухалада тоолодог. Бага наһанһаа дуратай мэргэжэлээ шэлэжэ олохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Энэ талаар һурагшадтаа зохид зүбшөөл, заабаринуудые үгэжэ байдаг. Тиимэл хадань тэрэниие багшанарай коллективэй гэшүүд, һурагшад хүндэлдэг ёһотой. Александр Дмитриевич Сюсин ганса һургуулиингаа коллективтэ бэшэ, мүн түрэл нютагайнгаа хүн зоной дунда хүндэтэй хүниинь юм.

Александр Дмитриевичэй һурган гаргаһан нилээд олон хүбүүд мүнөө сэрэгэй училищинуудта һуралсалаа үргэлжэлүүлнэ, Совет Армиин зэргэдэ амжалтатайгаар албаяа хэнэ. Албаяа дүүргэһэн хүбүүд түрэл һургуулидаа ерэжэ, багшатаяа уулзажа, гүн сэдьхэлэй баясхалангай үгэнүүдые хэлэжэ, саашанхи ажалдань үндэр амжалта үнэн зүрхэнһөө хүсэдэг.

А. Д. Сюсин өөрынгөө гол ажалһаа гадна, һургуулидаа эдир мэргэн буудагшадай кружогые хүтэлбэрилнэ. Тус кружогто ябагшад халуун анхаралайнь, үндэр мэргэжэл шадабариинь түлөө багшаараа омогорхон ябадаг юм. Александр Дмитриевичэй оролдолгын ашаар тэдэ «Зарница», «Орленок» гэһэн сэрэгэй-спортивна нааданудта район, республика дотороошье хододоо амжалта туйладаг.

Эдир үетэниие коммунис ёһоор ба сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлгэдэ туйлаһан амжалтануудынь Александр Дмитриевичта юунһээшье үнэтэй шагнал болодог.

Эдэ үдэрнүүдтэ Александр Дмитриевич 60 хүрэжэ, наһанайнгаа амаралтада гараба. Һурган хүмүүжүүлһэн хүбүүд, басагадынь, суг хүдэлдэг нүхэдынь, дүтынь хүнүүд үнинэй багшые үнэн сэдьхэлһээ амаршалжа, ажабайдалдань зол жаргал хүсэһэн байна.

М. ГАЛСАНОВ.
Зэдын район.

Селенгинскын медицинскэ училищи дүүргэһэн Нина Ивановна Кобылкина Зүүн-Сибириин түмэр харгын «Селенга» гэжэ станциин амбулаторидо физиосестрагаар хүдэлжэ байнхай. Эндэ аргалуулхаяа ерэгшэд энэрхы сэдьхэлтэй Нина Ивановнагай ажалыень үндэрөөр сэгнэжэ, баяр баясхалан хүргэжэ ябадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. И. Кобылкина.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТАСС — АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭХИ БАЙДАЛЫЕ ҮНДЭҺӨӨРНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА

КПСС болон Совет гүрэн совет общественые али бүхы талаарнь хүгжөөхэ, дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хангаан бэхижүүлхэ хараа шэглэлээ саашадаашье бэелүүлхэ байна гэжэ Агуу Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москвада болоһон баяр ёһолол тухай, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын Кремлиин Съездүүдэй ордон соо хэлэһэн үгэ тухай гадаадын оронуудай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй шэнжэлгэнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ.

Дэлхэй дээрэхи политическэ байдалые гуримшуулан һайжаруулхын, хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байһан сэрэгэй аюулые зайсуулан сарахын түлөө аха дүү партинуудтай хамта, социалис хани харилсаата оронуудтай бата нэгэдэлтэйгээр КПСС, Совет гүрэн өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ нүхэр К. У. Черненкын мэдүүлһэниинь дэлхэйн ушар ёһо ойлгохо бүхы хүн зоной сэдьхэлые ханааба гэжэ Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Социализмын түүхэтэ туйлалтануудые найдамтайгаар хамгаалха шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ бэхижүүлхые СССР мэдүүлнэ.

Венгриин телевидениин шэнжэлэгшэ иигэжэ мэдүүлөө: «Мүнөө үеын уласхоорондын орёо байдалда дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүд Соведүүдэй орон тээшэ анхаралаа хандуулжа байна. Ленинскэ гадаадын политика батаар баримталан бэелүүлхэдээ, Советскэ Союз социалис хани харилсаата оронуудай, дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай ба революциин бүхы хүсэнүүдэй найдамтай хэрэм болоно».

Дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула СССР бүхы юумэ хэнэ гэжэ ГДР-эй **«Нойес Дойчланд»** газетэ батална. Улаан талмай дээрэ болоһон сэрэгэй парад ба жагсаал парти болон арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэлтэй байһые үшөө дахин элирхэйлэн харуулба гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Кремль соо болоһон уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тон зүбөөр тэмдэглээ. Совет общество али бүхы хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангаха, дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн КПСС-эй ленинскэ хараа шугамые совет ажалшад халуунаар һайшаан дэмжэнэ.

Дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдтэ социалис байгуулалтын шиидхэхы үүргэ нүлөө үзүүлжэ байһыень уласхоорондын ажабайдал арсашагүйгөөр батална гэжэ Монголой **«Үнэн»** газетэ тэмдэглэнэ. 30 гаран жэлэй хугасаа соо бэеэ дааһан байдалтай гүрэнүүдэй һайн дуранай холбоон болохо Варшавска Договорой эмхиин байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ тэрэ найдамтайгаар алба хэнэ, социализмын туйлалтануудые сахин хамгаална.

Мүнөө КПСС-эй хүтэлбэри доро совет арад В. И. Ленинэй хэрэгэй эсэслэн илан мандахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэнэ гэжэ КНДР-эй **«Нодон синмун»** газетэ бэшэнэ. Дай жүрөөдэгшэдэй, хархис ябуулгануудые зайсуулан сарахын түлөө СССР үндэр ехэ һэримжэтэй байна, оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлнэ, империализмын хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүүсэн, эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө эрид шууд тэмсэнэ.

Австриин **«Фолькештимме»**, Баруун Германиин **«Зюддойче цайтунг»**, Баруун Берлинэй **«Вархайд»**, США-гай **«Дейли уорлд»**, **«Нью-Йорк таймс»**, Индиин **«Пэтриот»** газетэнүүд Агуу Октябриин 67 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһолол тухай материалнуудые үргэнөөр толилһон байгаа.

СШA-гай захиргаан эзэрхэг түримхэй гадаадын политика ябуулхадаа, Гондурасай газар дайдые хэрэглэнэ. Эндэ Пентагон сэрэгэй ехэ бэлэдхэл хэжэ, буу зэбсэг олоор суулгаад байна. Тэдэнь Никарагуа болон Сальвадор тушаа эсэргүү ябадалдань хэрэглэгдэхэ хараатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: америкын сэрэг Гондураста.

ТАСС-ай фотохроника.

ХИМИЧЕСКЭ БУУ ЗЭБСЭГ ХОРИХО

НЬЮ-ЙОРК. Социалис болон бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хэдэн гүрэнүүд тогтоолой проектые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXIX сессиин үзэмжэдэ табиба. Химическэ бүхы түхэлэй буу зэбсэгүүдые хуряаха эгээл шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно гэжэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Бүхы түхэлэй химическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хорихо, тэдэниие үгы хэхэ тухай конвенци баталха шухала гэжэ документ дотор заагдана.

Химическэ буу зэбсэгүүдые хорихо талаар хөөрэлдөөнүүдтэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулжа болохо али бүхы ябуулгануудһаа арсахыень документын авторнууд бүхы гүрэнүүдые уряалба.

КОЛУМБИИН КОММУНИСТНУУДАЙ ХУРАЛДААН

БОГОТО. Колумбиин Коммунис партиин эндэ боложо байһан XIV съезд дээрэ гадаадын делегацинуудые толгойлогшонор үгэ хэлэхэдээ, США-гай ба НАТО-гай эзэрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй харата ябуулгануудые зайсуулан сарахын тула эб найрамдалда дуратай ба демократическа хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэнэ.

Панамын арадай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Рубен Дарио Соуса үгэ хэлэхэдээ, гадаадын экономическа дулдыданги байдалһаа ороноо сүлөөлхын түлөө, үргэн ниитэ арад зоной байдалые һайжаруулхын түлөө, демократиин ба эб найрамдалай түлөө Колумбиин коммунистнуудай тэмсэлтэй Панамын ажалша арад һанал нэгэтэй гэжэ мэдүүлбэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын Лодзинско комитедэй нэгэдэхи секретарь Тадеуш Чеховия үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн социализмын байгуулалтые, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэдэй хүдэлөөе һуларуулхые империалис болон хархис хүсэнүүд ехэ оролдолго гаргажа байна гэжэ тэмдэглээ.

Колумбиин коммунистнуудай хуралдаанай хүдэлмэридэ хабаадажа байһан КПСС-эй делегаци Колумбиин коммунис залуушуулай түлөөлэгшэдтэй уулзаба. Агуу Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Колумбиин олониитын баярай суглаанда тэрэ хабаадалсаа.

ОНСО ЯАРАЛТАЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. Индиин премьер-министр Индира Гандиин дурасхаалда бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай онсо яаралтай пленарна заседани ООН-ой штаб-байшан соо болобо. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын, хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлахын, үнэн зүб байдалай түлөө элитэ ехэ тэмсэлшын харата муухайгаар алуулһанһаа уламжалан, гүнзэгы сэдьхэлһээ шаналал гашуудалаа мэдүүлжэ байһанаа тэдэнэр заседани дээрэ абтаһан коммюнике дотороо элирхэйлбэ.

Раджив Гандиин шэнэ премьер-министрынь болоһон Индиин түрүүлэлгэ доро бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөн эб найрамдалай, национальна бэеэ дааһан, үнэн зүб байдалай, экономическа ба социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэй үүргэ саашадаашье дүүргэхэ юм гээд этигэн найдажа байһанаа коммюнике дотор мэдүүлнэ.

ЕХЭ ИЛАЛТА

МАНАГУА. Ороной түүхэдэ түрүүлэн үнгэргэгдэһэн сүлөөтэ ба демократическа һунгалтада хабаадагшадай дуугаа үгэлгые тоололго үргэлжэлүүлэгдэһээр. Республикын дээдэ һунгуулиин соведэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, Сомосын диктатурые унагаахын түлөө никарагуагайхидай тэмсэлые толгойлһон, шэнэ общество байгуулгада арадые бодхооһон Национальна сүлөөрэлгын Сандинис фронт (СФНО) толотомо илалта туйлаба. Бюллетеньнүүдэй хахад шахуу хубиие тоололгын харууһанай ёһоор, һунгалтада хабаадагшадай 67 процентһээ үлүүнь республикын президентын тушаалда СФНО-һоо дэбжүүлэгдэһэн кандидат, СФНО-гой Национальна хүтэлбэриин гэшүүн, Национальна һэргээн хүгжэлтын правительствын хүтэлбэрилхы Соведэй координатор Даниэль Ортегын түлөө дуугаа үгэһэн байна.

ВАШИНГТОН. Бүмбэрсэг дэлхэйн баруун хахад хүсиин хэрэгүүдые эрхилдэг Соведэй американ шэнжэлэлгын эмхи Никарагуагай һунгалтые энэ ороной түүхэдэ эгээл демократическа һунгалта болобо гэжэ тоолоно. Соведэй мэдүүлгэ дотор тэмдэглэһэнэй ёһоор, һунгалтые таһалдуулха талаар Рейганэй захиргаанай хэды ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаашье һаань, тэдэ һайнаар үнгэргэгдэһэн байгаа.

БОНН. Никарагуада үнгэргэгдэһэн һунгалта һайнаар эмхидхэгдээ. Тэрэ ороноо саашадань демократизацилха замда шухала алхам болоһон байна гэжэ СДПГ-һээ бундестагай депутат Рудольф Биндиг мэдүүлээ. Тэрэ адаглагша боложо, Никарагуа ошоһон байха юм. Никарагуа тушаа Вашингтоной баримталжа байһан дайсан харша хараа бодолые эрид шууд буруушаанаб гэжэ тэрэ «Зюддойче цайтунг» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ.

ЖУРНАЛИСТЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

ЭРФУРТДЭ БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

Намарай һүүлшын дулаахан үдэрнүүд һэн. Берлин хотодо үнгэргэгдэхэеэ байһан театральна фестивальда зорижо ошоһон бидэнэр аяар хэдыдэхи үдэрөө Германиин Демократическа Республикын суута һайхан хотонуудаар аяншалжа ябаабди. Берлин дээрэ саг зуура тогтожо амараад, Дрезден хүрэжэ, зурагуудай үзэсхэлэнтэ һайхан галерейтэйнь танилсаад, зүүдэндэ орошогүй баялигые Ногоон ордон соо хараһанайнгаа һүүлээр Эрфурт ошоһон байгаабди.

Үйлэдбэриин хото гэжэ нэршэбэшье, урданайнгаа һайхан шэнжые алдаагүй Эрфурт дура сэдьхэлыемнай абаһаар лэ эзэлээ. Хотирхой уйтаншье һаа, хожоршогүй баян түүхэтэй үйлсэнүүдээрнь ябажа, үдэрөө барадаг бэлэйбди. Үе сагай жэбэдэ ногоорһон фонтануудынь, хүшөөнүүдынь, ордон мэтэ гоё гэрнүүдынь үдэшын һиирэгэр манан соо хэды һайханаар харагдадаг гээшэ һэм!

Эрфурт дээрэ байһан гурбадахи үдэртөө Буряад нютагайнгаа гуша гаран хүнтэй уулзаһамни бүришье мартагдашагүй. 1983—84 онуудай үбэлнэжэлгын хаһые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын түлөө малшадай дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа, Германиин Демократическа Республикэр аяншалха түлөөһэгүй путёвконуудаар шагнагдаһан ажалай түрүүшүүлтэй хуушанай немец хотодо ушараа бшуубди.

...«Космос» гэжэ мантан томо гостиницынгаа дэргэдэ аяншалгынгаа автобусые хүлеэн зогсохо үедэмнай бүлэг аяншалагшад хажуугаарнай үнгэрөө. Азиат шарайтай тэдэ зоной хойноһоо һонирхон хараһамнишье ойлгосотой юм бэзэ. Буряадаар үгэ хаялсахыень дуулажархёод, бүришье һонирхожо, тэдээндэ дүтэлөөб. Холын энэ газарта уулзаһандаа баясан, богонихон сагай туршада хуушанай танилнууд мэтэ болообди. Энэ бүлэгые хүтэлбэрилжэ ябаһан Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо Анатолий Дамдинович Моглоев бусад зонтоёо намайе танилсуулхадаа, хэдыхэн дулаан үгөөршье һаань, хүн бүхэн тухайнь хөөрэжэ үгөө бэлэй. Үдэшэндөө бултаараа уулзажа хөөрэлдэхэ тухайгаа хэлсээд, хоёр тээшээ тараабди. Тэдэмни хотын үзэсхэлэнтэ газарнуудые хараха ошоо, харин бидэнэр Веймар тээшэ шэглээбди.

И. В. Гёте, Ф. Шиллер, И. С. Бах, Ф. Лист мэтын суута хүнүүдэй ажаһууһан, немец соёлой үлгы гэжэ нэршэһэн Веймар хотоор аяншалһан тухайгаа үдэшэнь нютагаархиндаа хөөрэжэл гараа һэн бэзэб. Харюудаа тэдэмни өөһэдынгөө һанамжа, бодолнуудые хурyу хухадгүй хэлэжэ үгөө...

— Энэ һайхан ороноор аяншалжа ябаһанаа наһанаймни ехэ зол гэжэ һананаб даа, — гэжэ ехэтэ эсэһэн хэбэртэйшье һаа, налгай урин шэнжэеэ алдаагүй шарайтай эхэнэр түрүүлэн хөөрэжэ захална. Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой һү һаалиин фермые даагша Мария Цыреторовна Тыкшеевatай үдэр танилсаһанаа һанаадхибаб.

— Бодоод үзыт даа. Хүдөө ажахын институдые дүүргэмсэрээ, «Эрдэм» совхоздо зоотехнигээр хүдэлжэ захалһан хүм. Оройдоо жэлэй үнгэрөөд байхада, һү һаалиин Түгнын фермые даажа абааб. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд намда найдабари ехэтэйгээр хандаа бшуу... Энэ тушаалдаа дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэб. Фермынхиднай жэл бүри бараг һайн үрэ дүнгүүдые түйлана. Сентябрь һарын һүүл болотор жэлэйнгээ түсэбые олонхи һаалишаднай дүүргээ. А. Лоскутникова, А. Басов, П. Масикова мэтын хүнүүдтэй хүдэлхэдэшье урматай юм лэ даа. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаад, энэ путёвкоор шагнагдаһандамнай хүн бүхэн й хубита бии гээшэ. Тиигэбэшье иишэ намайе эльгээхэ гэжэ суг хүдэлдэг нүхэдни бүгэдын дуугаар шиидхээ. Урмашуулха гээ хаш даа, —гэжэ тэрэ гэнтэ аалидаһан хоолойгоор хэлээд, миһэлзэн, абяагүй болошобо. Бухы һайн һайхан үреэл үгэнүүдые хэлэгэ үлэһэн нүхэдынь, түрэл дүтын зониин нюдэндэнь харагдахал гэбэ ха.

— Тиигээ, тиигээ, тиингүй яаба гээшэб! — гэн, үдэрэймни үшөө нэгэ танил, Валентина Цыреторовна Цыренжапова нүхэрэйнгөө үгые дэмжээдхибэ. — Харин манайхин бүлөөрөө хонин дээрэ зомди. Хэжэнгын районой «Первомайский» совхоздо яһала олон жэл эхэ хонидые харууһалнабди. Табан үхибүүдэймнай хоёрынь, нүхэрни, Владимир Цыбикович Очиров, би өөрөө—иимэл зон хүдэлөөд байдагбди. 100 эхэ хониноо 100 хурьга абажа, бараг һайн ондо оруулһанаймнай түлөө энэ путёвкоор шагнаал даа. Хэды ехээр баясаа гэжэ һананат!..

Өөһэд тухайгаа даншье тобшоор хөөрэһэн эдэ хоёр эхэнэр нүхэд тухайгаа һүүлээрнь тон дуратайгаар хөөрэжэ оо̆со һэн. Социалис Ажалай Герои Ольга Энхеевна Сангадиева, зуутан-хонишод Бавасан Шагдарович Цыдыпцыренов, Доржо Базарович Цыренов, бэрхэ һаалишад Зинаида Шонтоновна Мандарова, Галина Петровна Капустина гэгшэдэй Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Хурамхаанай, Кабанскын районуудһаа ерэһэн тухай тэдээнһээл дуулааб.

Мария Тыкшеева Валентина Цыренжапова хоёртой сэдьхэлээ ханатараа хөөрэлдөөд, хожомынь бусад нүхэдтэйньшье уулзаа һэм. Баяр Бадмаев, Оронгын галтай хурса нюдэтэй хүбүүн, нүхэртэеэ суг 500 түлгэ харууһалдаг байба. Тиихэдэ Загарайн районой залуу коммунист Святослав Цыдыпов 100 эхэ хонин бүриһөө 101 хурьга абаад, хонин бүхэнһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалжа, түрүү зэргэдэ гараһан ушартай...

Шэнэ танилнуудни хараһан үзэһэн тухайгаа хөөрэнэ. Берлинэй суута Пергамые үзэһэнөө, Потсдамда Сан-Суси ордонгые хараһанаа, Лейпцигтэ Георгий Димитровэй музейдэ ороһоноо тэдэ дурсаха юм. Үшөө тиихэдэ Эрфуртһээ Дрезден хүрэжэ, суута галереидэнь орохо байһан тухайгаа дахин-дахин уомашан хэлэнэ... Гансал нэгэ дурсалга тэдэнэй шарайнуудые барайлгаадхина. Тэрэ болбол — Заксенхаузен... Хэдэн зуу мянган хүнэй хүүрээр бүрхөөгдэһэн, шуһаар уһалагдаһан хэһэгхэн газарые тэдэнэр мартахаяа болёол даа.

— Дайн лэ бэшэ бү болог! Ондоо юун хэрэгтэйб... Заксенхаузен энээн тухайл һануулна ха юм. Арадай засагай 35 жэл соо энэ гүрэн хэды һайханаар һалбаран хүгжөө гээшэб! Энэнь мүнхэдөө байха зэргэтэй. Гансал дайн бү болог! —гэжэ тэдэнэр хэлэхэ юм.

Энэ хэлэгшэдэнь ондоо юу нэмэхэбши. Хоёр хүбүүтэй, нэгэ басагатай Мария Цыреторовнагай, табан үхибүүтэй Валентина Цыреторовнагай, ерээдүйн эсэгэнэр Баяр Святослав хоёрой үгэ үнэн ха юм. Ажалша алтан гараараа үхибүүдтээ жаргалта ерээдүйе зохёожо ябаһан зон гээшэл. Энэ ерээдүйнь түлөө һанаагаа зобохо тэдэнэр дүүрэн эрхэтэй.

...Таһалгадаа ерээд, сонхын шэлдэ хасараа няан зогсонбб. Һүниин тэнгэй үни үнгэрбэшье һаань, Эрфурт галнуудаа яларуулһаар. Нютагаймни зон, шэнэ нүхэдни, одоол амгалан нойрто абтаба ёһотой гэжэ һанаадхиха хүм. Холын һайхан энэ газарта түрэл Буряад нютагаа, зон нүхэдөө, үхибүүдээ хаража зүүдэлээ аалам...

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

АГУУ ОКТЯБРЬДА АЛДАР СОЛО

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе саг нээһэн Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойе совет арад ба түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн баяр баясхалангайгаар һайндэрлэбэ. Дэлхэй дээрэ хүдэлмэришэд ба таряашадай анха түрүүшын гүрэн 1917 ондо мүндэлһэн байна.

Ажалша зониие капиталай дарлан мүлжэлгые үгы хэһэн, үсөөн хүнүүдэй олонхидые мэдэлдээ барижа байха ябадалые усадхаһан Соведүүдэй орон 67 жэлдэ ажаһууна. Үнгэрһэн эдэ хэдэн арбан жэлдэ Совет орон дотор хэгдэһэн юумые хүн түрэлтэнэй түүхэдэ зуун жэлэй туршада хээээдэшье, хэншье хэжэ шадаагүй юм. СССР-тэ арадай бодото демократическа засаг бата бэхеэр үндэһэжөө, социалис хүсэн түгэс экономико, нацинууд болон үндэһэ яһатанай асари ехэ нэгэдэл урган һалбарна, бэхижэнэ. Советскэ Союзда ниитын хүгжэлтын мүнөө үеын эгээл дээдэ түйлалта —хүсэн түгэс социализм байгуулагданхай.

Революци өөрыгөө аршалан хамгаалжа шадаха ёһотой гэһэн багша Ленинэй захяа заабариие совет арад һайнаар ойлгожо абаһан. Энээнһээ уламжалан, Советскэ Союз, амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ёһо гуримуудые шууд сэхээр сахина, өөрынгөө, мүн союзнигуудайнгаа аюулгүйн байдалда саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг. «Үшөө дахин тодорхойлон тэмдэглэхэ хүсэлтэйб: буу зэбсэгүүдэй нөөсые ехэ болгохо, зэришэлдөөтэ байдал ба арсалдаа буляалдаа үүдхэхэ хараа шугам — манай политика бэшэ. Хэрбээ дэлхэй дээрэхи байдалай һанаа зобоомоор болоо гээшэ һаа, тэрэнэй түлөө США-гаар толгойлогдожо байһан империалис хархис хүсэнүүд сүм харюусаха болоно», — гээд социалис оронуудай залуушуулай эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзахадаа, К. У. Черненко тэмдэглэһэн байна.

Совет гүрэнэй эб найрамдалта хараа шугам дэлхэй дээрэ эгээл үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнэ. «СССР анха байгуулагдаһан түрүүшынгээ үдэрһөө дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэнэ. Мүнөөшье Советскэ Союзда ядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө, буу зэбсэгүүдые ехээр гаргалгые болюулхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябана», —гээд Агууехэ Октябриин 67 жэлэй ойдо зорюулагдан, Гаванада үнгэргэгдэһэн баярай суглаан дээрэ Кубын компартиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Хосе Рамон Мачадо Вентура мэдүүлээ. Иордан-совет хани нүхэсэлэй бүлгэмэй президент, Иорданиин сенадай гэшүүн, Бахджат Ат-Тальхуни гэгшын Амманда үнгэргэгдэһэн баярай суглаан дээрэ онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, дэлхэй дээрэ тогтууритай байдал дэмжэхэ ба эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ СССР айхабтар ехэ үүргэ дүүргэнэ, уласхоорондын бэрхэшээл ехэтэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, шэнэ дайнай аюулые усадхаха хэрэгтэ хубитаяа эгээл ехээр оруулаа.

Агуу һайндэрэй эдэ үдэрнүүдтэ бүхы түбинүүдэй түрүү үзэл бодолтой, ушар байдал зүбөөр ойлгодог бүхы хүнүүд хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хүдэлмэришэд болон таряашадай анха түрүүшын гүрэниие һайшаан магтана: «Агууехэ Ленинэй хүтэлбэри доро Россида хэгдэһэн революци дарлан мүлжүүлжэ байһан бүхы арадуудта, колониализмын ба капиталис дарлалтаһаа мултархын түлөө тэдэнэй үнэн сэхэ тэмсэлдэ толотомо жэшээ болоһон Советскэ Союз эб найрамдалые уряалан дуудагша ходо байһан, мүнөөшье байһаар», — гээд Фрелимо партиин ЦК-гай гэшүүн, Мозамбигай арадай республикын министр Жулиу Каррилью гэгшэ мэдүүлээ.

СФНО-гой ХАРАА ШУГАМ ҺАЙШААГДАБА

Бодото байдалда ёһотой сүлөөтэ демократическа һунгалта оронойнь түүхэдэ анха түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ, Национальна сүлөөрэлгын Сандинис фронтын (СФНО) эли тодо илалтаар түгэсэжэ, Никарагуагай ажабайдалда түйлай ехэ үйлэ хэрэг болобо. СФНО-гой хүтэлбэриин гэшүүн, национальна хүгжэн һалбаралгын правительствын соведэй хүтэлбэриие тааралдуулан залагша байһан Даниэль Ортега оронойнгоо президентээр, правительствын соведэй хүтэлбэриин гэшүүн байһан Серхио Рамирес вице-президентээр һунгагдаба. Национальна ассамблейн олонхи гэшүүд СФНО-гой кандидадууд болобо.

Һунгалтада бэлдэлгэ, тэрэниие үнгэргэлгэ Никарагуада айхабтар хүшэр хүндэ эрхэ байдалда, американ хүлһэншэдэй ээрхэг түримхэй ябуулгануудай түргэдэжэ байһан үедэ үнгэргэгдэбэ. Вашингтоной заабаряар контрреволюционно бандидууд хүн зонииень, нэн түрүүн эдэбхитэдые алаха, хюдаха, айлгаха, занаха ябадал хээ. Һунгалтын кампаниин үедэ Вашингтоной захиргаан харата ябуулгануудаа улам үргэдхөө, сэрэгэй ба политическэ заналтануудые бүдүүлиг муухайгаар хэһэн байха юм. США-гай үүдхэһэн соносхогдоогүй дайн үргэдэжэ, орон доторнь баруунай тала баримталдаг хүсэнүүд Вашингтоной эрилтээр һунгалтада һаад түбэг дохёолдуулхые оролдоо.

Никарагуанецуудай һунгалтада олоороо хабаадаһан ушар тэдэнэй эб найрамдалда дуратай байһаниие, бодото демократияа бэхижүүлхээр эрид шиидэнги байһаниие элирхэйлэн харуулба. Һунгалтын үрэ дүнгүүд арад зонойнь өөрынгөө түрүү зэргэ—СФНО-е тойрон нягтаар жагсаһаниие гэршэлэн харуулба. Энэ һунгалта хадаа сандинистнүүдтэ арад зонойнь этигэл найдабари үзүүлбэ, американ империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудай үргэдэжэ байһан бэрхэшээлтэ байдалда гүрэн түрэеэ хүтэлбэрилхэ мандат тэдэндэ барюулагдаба гэһэн сэгнэлтэ болоно.

Д. Ортегын тэмдэглэһэнэй ёһоор, никарагуанецууд эрхэтэдэй үндэр харюусалгатай мэдэрэл, демократическа хубилалтануудай амжалтада этигэл найдабаритай байһанаа эли тодоор харуулаа. Тэдэнэр мүнөөнэй хүтэлбэриин оронойнгоо дотоодын, мүн уласхоорондын байдалда бэелүүлжэ байһан хараа шугамые һайшаан дэмжэжэ, арадай сандинис революциин уг зорилгонуудта үнэн сэхэ байһанаа элирхэйлэн харуулба. СФНО саашадаашье гүрэн түрэеэ революционно хубилалтануудай хүгжэлтын, демократиие бэхижүүлгын замаар дабшуулха, эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай байдалые аршалан хамгаалха байна.

Тиигэхыень хүлеэгдэжэ байһанай ёһоор, США-да энэ һунгалтада, тэрэнэй үрэ дүнгүүдтэ эсэргүү хардалга гүрдэлгэнүүд дары хэлэгдээ. Олондо мэдээжэ баримтануудай харуулагдаашье һаа, Америкын гүрэнэй департамент һунгалтыень «хуули буса» гэжэ соносхоо. Никарагуагай һунгалтые хардаха тухай Сагаан байшангай инструкци уридшалан президент Рейганэй ба гүрэнэй секретарь Шульцын хабаадалгатай нюуса зүблөөн дээрэ зохёогдоһон байха юм. Энэ харата муухай хардалгын уг зорилгонь гэхэдэ, Никарагуада эсэргүү ээрхэг түримхэй саашанхи ябуулгые, американ сэрэгүүдые республикынь газар дээрэ сэхэ оруулха Вашингтоной түсэбые сагааруулга болоно.

США-да БОЛОҺОН ҺУНГАЛТА: ХУБИЛАЛТА БОЛООГҮЙ

Холбоото Штадуудта ноябриин 6-да һунгалта үнгэргэгдэжэ, юһэн һарын туршада үргэлжэлһэн һунгалтын урилдаанай дүн гаргагдаба. Рональд Рейган президентын тушаалда үшөө дүрбэн жэлээр үлэжэ, вице-президентээр Джордж Буш баһал үлэнхэй. Мүн конгресстэньшье хубилалта болобогүй: демократическа парти түлөөлэгшэдэй палатада хиналтаяа алдаагүй, республиканецууд — сенадтаа.

Политическэ энэ тулалдаанай дүнгүүд ямар нэгэ хүлеэгдээгүй байһан юумэн бэшэ ааб даа. Дотоодынь ба гадаадынь байдалай олохон баримтануудаар уридшалан тодорхойлогдоһон байгаа. Политическэ байдал шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, һунгалтын урда тээхи кампаниин һүүлшын шатада Рейган «амгалан байдалай» түлөө тэмсэгшэ шэнгеэр өөрыгөө харуулхые оролдон, дайн ба эб найрамдалай асуудалнуудые өөртөө ашатай туһатайгаар хөөрэлдэхые оролдоо. Уласхоорондын байдалай бүри шахардуу ба ядерна дайнай тохёолдожо магад болоһон ушарһаа һанаагаа ехээр зобоһон оло миллион американецуудай асуудалда тэрэнэй үгэхэ баатай болоһон харюу мүн. Һүүлдэ үнгэргэгдэһэн олониитын һанамжа асуултын харуулһанай ёһоор, асуудалда харюусагшадай 89 процентнь ядерна дайнда илагша гэжэ байхагүй гэдэгые мэдэрнэ, тиихэдэ 96 процентнь СССР-тэй саашадаа харилсаагаа улам муудхааха гээшэ аюултай балмад ябуулга гэжэ тооолоно.

Үшөө тиихэдэ Рейганэй «команда» дундa зэргын шадалтай американецуудай дунда дээрэлхүү шовинис идхалга шадабари ехэтэйгээр хэжэ, «Хүсэ ехэтэ Холбоото Штадуудай» түлөө , баруун оронуудай дунда —США-е сэрэгэй эгээл ехэ хүсэтэй гүрэн» болгохын түлөө уряа хэһэн байха юм.

Дунда зэргын шадалтай американецуудай зарим хубиие, мүн промышленность ба финансын монополистнуудые, бүхы баримтануудаар багсаахада, Рейганэй экономическа политика бэе тээшээ татажа болоо. «Вашингтон пост» газетын бэшэһэнэй ёһоор, «олзо доход ехээр оруулха ябуулга Рейганэй тала баримталагшадай амжалтын гол шалтагаануудай нэгэн болоно». Һүүлэй үедэ США-гай экономикын һэргэжэ захалһанһаа Рейганэй захиргаанай хэрэг урагшатай болоо гэжэ американ хэблэлэй олохон шэнжэлэгшэд тооолоно. Зүгөөр тэрэ «һэргэлгын» саана хүдэлмэригүй оло миллион хүнүүдые буржуазна хэблэлэй обёорхые балай хүсэдэггүй байһаниинь мэдээжэ ааб даа.

Энэ һунгалтада демократическа партиин нүгөөдэ үрдилдэгшэ партиин урдаһаа һунгагшадые бэе тээшээ татамаар политика табиха хабагүй байхадань олониитэдэ мэдээсэл хүргэдэг хэрэгсэлнүүд ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Захиргаанай хүтэлбэри барижа байһан республиканецууд энэ аппарадые һайнаар хэрэглэжэ шадаа

В. МАТЯШ,
М. АРТЮШЕНКОВ,
В. ЧУКСЕЕВ.
(ТАСС).

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ХОЁРДОХИ ШАТАНЬ ЭХИЛЭЭ

Ороной командануудай дунда «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг юһэн зонын эрхимэй эрхим гэгдэһэн футболистнууд ээлжээтэ уулзалгануудаа үнгэргэбэ. Гурбан бүлэгтэ хубаараад наадаһан эдэнэр тус тустаа хоёр наада үнгэргөөд байна. Тиихэдэ эдэнэр өөһэд өөһэдынгөө бүлэгтэ наадаһан командануудай футболистнуудтай дүтөөр танилсажа гараба гээшэ.

Байгша оной наадануудта манай зонын чемпион болоһон Тюмениин «Геолог» хоёрдохи наадаяа Красноярскын «Зоркий» командатай өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргөө юм. Наадаанай дүршэл баянтай болоһон «Зоркий» командын футболистнуудые талмайн эзэд 2:1 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, мүрысөөнэй таблицада хоёрдохи һуури эзэлбэ. Командын эрхим добтологшо Алексей Чирков айлшадайнгаа воротэ руу хоёр бүмбэгэ сохижо оруулһан байна. Абовянай «Котайк» команда мүнөөдөө гурбан очкотой мүрысөөнэй таблица толгойлно.

Хоёрдохи энэ бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дундэ уулзалгын хоёрдохи дүхэриг эхилбэ. Мүрысөөндэ эрхимлээд ябаһан «Котайк» эдэ уулзалгануудаа «Геологой» стадион дээрэ, һүүлшынхеэ өөрынгөө хотодо үнгэргэхэ юм. Нүгөөдэ хоёр бүлэгтэ наадаһан командануудсоо һоо Куйбышевай «Крылья Советов», Ставрополиин «Динамо» командын футболистнууд түрүүлжэ эхилэнхэй.

Манай корр.

ВЕТЕРАНУУД ЖАГСААЛДАА!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан ветеранууд-спортсменүүдтэй уулзалга һаяхан республиканска библиотекэ соо болобо. Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулжа, физическэ культура ба спортын республиканска комитедэй эмхидхэһэн энэ уулзалгада спортын хүндэтэ мастер П. П. Николаев, мэргэн буудалгаар спортын мастернууд Ц. В. Бальжиев, И. С. Данилов, Ю. О. Жамбалов, мүн спортын бусад зүйлнүүдээр Буряад ороной нэрэ хүндые нэгэнтэ бэшэ хамгаалагшад И. Л. Альцман, Н. Е. Левский, С. А. Тыхеева, А. С. Халбаев, Г. А. Немчинов, В. Н. Обожин, Ю. В. Абросимов, Н. Н. Иванов болон бусад хабаадаһан байгаа. Тиихэдэ үнгэрһэн жэлнүүдтэ Олимпиин наадануудта, дэлхэйн ба Европын чемпионадуудта, уласхоорондын болон бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ республикынгаа нэрэ хүндые амжалтатайгаар хамгаалһан алдар суута спортсменүүд эндэ байбад.

Спортын ветеран И. Л. Альцман түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ, манай республика дотор физкультура болон спортын ямараар хүгжөөгдэжэ, Буряадай спортын уласхоорондын ендэр дээрэ гараһые тэмдэглэбэ. Би 1925 ондо болоһон республикынгаа спортын түрүүшын парадта хабаадалсаа һэм. Мүнөө 80 наһа хүрэжэ ябаһан Н. Е. Левский тиихэдэ энэ парадые командалһан юм. Манай эдир залуу ябахада спортсменүүд ехэл үүсхэл эдэбхи гаргадаг бэлэй. Эгээл тиимэһээ 80-дахи онуудай спортсменүүд аха үетэнэйнгөө хэрэгые нангинаар, нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлхэ ёһотой гэжэ Исай Леонтьевич үгынгөө түгэсхэлдэ залуушуулые уряалба.

Буряадай багшанарай институдай заочно таһагай проректорээр хүдэлһэнөө пенсидэ гараһан С. А. Тыхеева иигэжэ хэлээ:

— 50-яад жэлэй урда тээ табан буряад басагад Улаан-Үдэһөө Москва хүрэтэр 6 мянган гаран километр зайе санаар гаталжа, совет залуушуулай ямар ехэ хүсэл эрмэлзэлгэй, урдаа табиһан зорилгодоо заабол хүрэдэг байһыень харуулаа һэн. Тиихэдээ бидэ залуу Совет ороной физкультура болон спортые олоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар ехэ юумэ хээ һэмди. Манай гаргаһан харгы мүнөөшье залуу спортсменүүдтэ амжалта, илалтата замыень гэрэлтүүлнэ.

40 гаран жэл соо арадай гэгээрэлдэ хүдэлжэ ябаһан, мүнөө республикын хүүгэдэй спортын һургуулиин һуралсалай талые даагша, дайшалхы олон орденуудта хүртэһэн А. С. Халбаев үгэ абаба:

— Би 1943 онһоо 1945 он болотор тагнуулшан ябаһан хүм. Курска-Орловско дүхэригтэ болоһон шанга тулалдаанһаа дайшалхы замаа эхилжэ, Берлин хүрэһэн байгааб. Минии хүтэлбэрилһэн тагнуулшадай взводто арба гаран үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд ородог һэн. Совет арадуудай хани барисаан манай илалтын эшэ үндэһэн болоһон байгаа гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйб,— гэжэ отставкада гараһан гвардиин майор хөөрөөгөө дүүргэнэ.

Инженерно-саперно бригадын сэрэгшэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай багша, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Г. А. Немчинов үгэ хэлэхэдээ, залуушуулые бар хүсэтэйгөөр, эрэлхэг зоригтойгоор, Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, мүнөө уласхоорондын байдал ажана тэниглэн бэшэ, шахардуу шанга байна. Тиимэһээ залуу үетэн Эхэ ороноо хамгаалхаар хододоо бэлэн байха зэргэтэй.

Буряадай АССР-эй габьяата уран зурааша И. С. Данилов, Буряадай багшанарай институдай багша, педагогикын эрдэмэй кандидат Ю. В. Абросимов зал соо суглараагшадта хандахадаа дулаанаар угтагдаба. Дайшалхы ябуулганууд тухайдаа, Эсэгэ ороноо хамгаалхаар бэлэн байха тухай асуудалнуудта тэдэнэр дэлгэрэнгыгээр тогтоо. «Би хүндэ бомбардировщигой мэргэн буудагша байһан хүм. 253 дахин дайшалхы ниидэлгэдэ хабаадаа һэм. Тиихэдээ гурба дахин шархатаһан байгааб. Һүүлшынхеэ хүндөөр шархатажа, гэртээ бусаха баатай болообоб. Тэзд спорт намайе абараа һэн гэжэ һанагшаб. Дайнай һүүлээр спортивна гимнастика дахинаа эрхилжэ, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ оло дахин хүртөө һэмби. Тиимэһээ спортдо олониие хабаадуулхын түлөө оролдолго гаргаха ёһотойбди», —гэжэ Ю. В. Абросимов суглараагшадые уряалба.

1945 оной майн 14-дэ Прага шадар дайе дүүргэһэн мэргэн буудалгаар спортын хүндэтэ мастер П. П. Николаев үгэ хэлэбэ:

—Дайнда хабаадаһан тухайдаа хэлээд, һүүлээрнь Эрхүүгэй хүдөө ажахын институт дүүргэжэ, Буряадай хүдөө ажахын техникумэй заочно таһагые даагшаар хүдэлһэн, спорт эрхилһэн тухайдаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Петр Павлович Буряадай спортсменүүд соохоо түрүүлэн 1952 ондо Хельсинкидэ болоһон XV Олимпиин наадануудта хабаадаһан юм. Тэрэ СССР-эй арадуудай нэгэдэхи Спартакиадада илалта түйлаһан, бүхэсоюзна болон уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ илаһан, шанда хүртэһэн байгаа. Мүнөө 2-дохи ДЮСШ-да тренерээр хүдэлдэг. «Залуушуул, Буряадай спортын түгые үндэр дээрэ үргэжэ ябаха ёһотойт»,— гэжэ П. П. Николаев мэдүүлбэ.

Олимпиин хоёр нааданда хабаадагша, боксоор Токиогой Олимпиадада мүнгэн медаляар шагнагдагша, Европын чемпион, спортын габьяата мастер В. Баранников үгэ хэлэхэдээ, манай республикын спортсменүүдэй аха үетэнэйнгөө хэрэгүүдые амжалтатайгаар үргэлжэлүүлжэ ябаһан тухайнь хөөрэбэ. Би дэлхэйн 40 гаран гүрэнүүдээр ябажа, оронойнгоо нэрэ хүндые хамгаалалсааб. Совет спортсменүүдэй хани барисаан, Эхэ орондоо дуратай байлга амжалтада хүргэдэг гээшэ. 1955 ондо, Агууехэ Илалтын 20 жэлэй ойн урда тээхэнэ, боксоор Европын чемпионат Берлиндэ үнгэргэгдөө һэн. Манай ороной боксернууд тэндэ ехэ амжалта түйлаад, аяар 8 алтан медальда хүртэжэ, эсэгэнэрэйнгээ дурасхаалые ёһолон хүндэлөө бэлэй...

Удаань уласхоорондын классай спортын мастернууд: педагогикын эрдэмэй кандидат В. А. Стрельников, мэнэ һаяхан ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Спортын шэн габьяагай түлөө» хүндэлэлэй тэмдэгтэ хүртэһэн Т. Позднякова, П. Яковлев, Б. Будаев, спортын габьяата мастер, уласхоорондын категориин судья К. С. Олзоев болон ресспорткомитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев үгэ хэлээ. Буряад ороной спортын түгые үндэр дээрэ үргэжэ ябахабди гэжэ найдуулһан байна.

Дайнай ветеранууд-спортсменүүдтэ ресспорткомитедэй Хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

Буряадай оперо болон баледэй театрай артистнууд — РСФСР-эй арадай артист Д. Дашиев, залуу артистнууд С. Дашицыренова, Б. Бороев, В. Бальжинимаев гэгшэд энэ уулзалгада хабаадажа, ород болон буряад арадай дуунуудые гүйсэдхөө. Поэдүүд Г. Раднаева, В. Липатов шүлэгүүдээ уншаба.

Энэ һонирхолтой, халуун дулаан уулзалгын түгэсхэлдэ спортын эдэбхитэдтэ, тусхайлбал, Улаан-Үдын 32-дохи һургуулиин физкультурын багша А. М. Барановта, Кабанскын дунда һургуулиин физкультурын багша Б. И. Жилиндэ, Прибайкалиин районой хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер А. В. Куренковто — «Республикын физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон, авиазаводой хүдэлмэрилэгшэ Л. Ф. Малофеевада, «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор, уласхоорондын классай спортын мастер Н. Ивановто Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уулзалгада хабаадагшад.

В. ПЛУТТЫН фото.

ХҮБҮҮДЭЙМНАЙ ХУБИТА

Эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Урожай» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Украинын Глазов хотодо болобо. Хэдэн союзна республикануудай хүдөөгэй 150 гаран эдир барилдаашад энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые сосолходо, Россин соведэй эбтэй зэтэй суглуулагдамал команда илалта түйлаба. Манай республикын хүдөөгэй һургуулинуудай дүрбэн һурагшад энэ командын бүридэлдэ оруулагдаа һэн. Тиимэһээ тэдэнэр командынгаа амжалтада горитой хубитаяа оруулһан байха юм.

Яруунын районой түлөөлэгшэ М. Базаров (тренерынь Н. Г. Матвеев) эдэбхитэй һайнаар барилдажа табан илалта түйлаад, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Зэдын районой эдир барилдаашад С. Гармаев, В. Шагжитаров гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. Мүнөө тэдэнэр Нальчик хотодо үнгэргэгдэхэ ВЦСПС-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахаар бэлдэжэ байна.

В. ВУДАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан» — ТАСС-ай материал. «Ехэ арга боломжонууд» — Т. Шомоевой статья. «Эмхидхэл — амжалтын нүхэсэл» — С. Нимаевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Байгуулхы, үнэн сэхэ, һайн эмхидхэгдэһэн ажал» — Э. Сосновскаягай статья. «Туршалгын алхамууд»— В. Галинай статья. «Ехээр, һайнаар барилга хэхэ» В. Тарасюгай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Экономикын шухала звено» — В. Улановай статья. «Нэгэ түсэбөөр» — А. Калашниковай, Н. Варфоломеевэй статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Илалта шэрээлсэгшэдэй нэгэн» — А. Коротаевагай статья. Хилын саанаһаа. Уласхоорондын шэнжэлэл. Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — Мультфильмнүүд. 10.35 — «Товарищ Инокентий» — уран һайханай фильм. 12.15 — Концерт. 12.55 — Шэнэ һонин. (13.00 — хүрэтэр). 13.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.30 — М. Пришвинэй зохёолнуудай хуудаһануудаар. 17.20 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ һурганаб». 17.50 — Белоруссиин зурагууд. 18.10 — «Үхибүүдтэ ан амитадай гүлгэд тухай». 18.40 — М. Мясковский. 27-дохи симфони.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 20.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30 — «Арадай аялга дуунууд». 20.50 — «Предел возможного» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35 —Литвагай ССР-эй габьяата коллективэй, камерна оркестрэй концерт. 23.20 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 23.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 23.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Москва) — ЦСКА.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Түүхэ, 5-дахи класс. 10.05, 13.30—Француз хэлэн. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һургаха. 11.35, 12.40 — Ботаника. 5-дахи класс. 11.55 — «Урок хлеба» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.10 — Шатарай һургуули. 13.00 — Географи, 5-дахи класс. 14.00 — СССР-эй эрхэтэдэй ажаллаха эрхэ тухай. 14.45—«Людвиг ван Бетховен». 15.40 — Б. Горбатовэй зохёолнуудай хуудаһануудаар. 16.20 — Шэнэ һонин. 19.10 — Свердловско областиин Верхнепышминскэ райондо гэр байрын барилга тухай. 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд.

Москва. 20.00 — «Манай саад».

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08 зам. редактора — 2-82-62 отв. секретарь—2-50-52. секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности в строительства—2-61-35. сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства в быта—2-69-58, культуры в школ — 2-60-21 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем в селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61. выпускающие— 2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Улан-Удэ ул. Ленина 35 Н-01626. Заказ № 260. Индекс 04649.